

NR. 16, 1965 . 15. SEPTEMBER

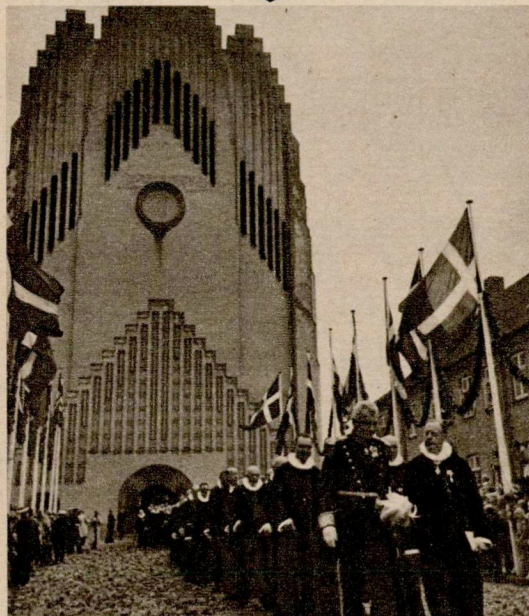
Samvirke

Nigeria-skønhed. Den unge kvinde er fotografieret i Ga'anda i Nigeria – et område, som endnu i mange henseender befinder sig på stenalderstadiet. I en artikel inde i bladet fortæller Hans Arne Hansen om det danske missionsarbejde i denne del af verden.

25 år siden

Grundtvig-renæssance 70 år efter hans død

Fra indvielsen af Grundtvigskirken. De mange præster, som har deltaget i højtideligheden, forlader kirken ad den blomsterstrøede tilkørselsvej.

1940. Næsten 70 år efter N. F. S. Grundtvigs død har interessen for hans person og hans tanker taget et vældigt opsving.

Det mest slående indtryk heraf fik man, da professor i kirkehistorie, Hal Koch, den 18. september påbegyndte en forelæsningsrække om Grundtvigs ungdom. For blot et år siden ville disse forelæsninger næppe have vakt større opmærksomhed end så mange andre universitetsforelæsninger, så meget mindre som Hal Koch lige til nu har været ganske ukendt udenfor universitetet og en meget snæver kreds. Den kun 36-årige professor er ganske vist meget anset ved det teologiske fakultet, men han har hidtil helt helliget sig sit videnskabelige arbejde og aldrig taget del i den offentlige debat.

Allerede til den første forelæsning om Grundtvig var der imidlertid en tilstrømning som til en sensationel teaterpremiere. Tre køer af folk, der ville ind, strakte sig fra forelæsningslokalets indgang langt ud på gaden, og trængslen i selve foredragssalen var så voldsom, at professoren havde svært ved at bane sig vej ind i lokalet. For at skaffe plads vil de følgende forelæsninger blive holdt to gange.

I virkeligheden er det nu heller ikke akademiske, kirkehistoriske forelæsninger, Hal Koch har udarbejdet, men foredrag med højt aktuelt præg og med direkte adresse til nogle af de strømninger, besættelsen har fremkaldt.

Når jeg har besluttet mig til at holde disse foredrag, siger han, er det ud fra en fornemmelse af, at vi i øjeblikket er gan-

ske forfærdeligt rådvilde – og det både folkeligt, menneskeligt og kristeligt. I en sådan situation synes jeg, man af universitetet kan forlange mere end faglig orientering. Den opgave, der venter studenterne efter endt studium, er ikke først og fremmest at beklæde et mere eller mindre vel-lønnet embede, men at leve som aktive, danske mennesker, der kan bygge et folkeliv op.

Derfor mener jeg, det kunne være formålstjenligt at konfrontere de studerende med en mand som Grundtvig, der mere end de fleste ved, hvad det vil sige at være menneske og dansk...

Så at sige med ét slag er Hal Koch blevet en landskendt person – i den grad,

Hal Koch på talerstolen ved en af sine forelæsninger.

50 år siden

På vej mod en 3. internationale

**Konferen-
ce i Svejts
optakt til
splittelse
af den in-
ternatio-
nale arbej-
derbevæ-
gelse**

Samvirke

Chefredaktør EGGERT NIELSEN
ansvarshavende

Medarbejdere Bodil M. Begtrup,
Kaj Christiansen,
Egon Rasch,
Otto Riis, redaktionssekr.

Redaktionens Roskildevej 65
adresse Glostrup
Telefon 64 88 11
udenbys: (01) 64 88 66

Udgiver Fællesforeningen for
Danmarks Brugsforeninger

Tryk Egmont H. Petersen
Gutenberghus

Samvirke påtager sig intet ansvar for ma-
nuskrifter, fotografier og tegninger, der
uopfordret indsendes

1915. Meget tyder på, at 2. Internationale, den socialdemokratiske verdenssammen-
slutning, nærmer sig en sprængning, så-
ledes at man vil komme til at stå over
for to sammenslutninger: en socialdemo-
kratisk og en yderligtgående revolutionær
Internationale. (Nummerbetegnelserne 2
og 3 skyldes, at den sammenslutning, Karl
Marx stiftede i 1864 og som kun bestod i
få år, betragtes som 1. Internationale).

Tendenserne til en splittelse er blevet
stærkt understreget af en socialistisk kon-
ference, som nu i september måned har
fundet sted i den lille by Zimmerwald i
Svejts på initiativ af det italienske social-
demokrati. Hensigten var internationalt at
manifestere socialisternes vilje til solida-
ritet og sammenhold, bl. a. gennem en
fælles demonstration mod den krig, som
nu har raset i Europa i over et år – og
som synes at skulle vare uendeligt. Kon-
ferencen var altså tænkt som et forsøg på
at fremme international enhed indenfor
arbejderklassen, men den kom til at virke
stik modsat.

Ledelsen inden for næsten alle Vest-

europas socialdemokratiske partier følte
konferencen som et bagholdsangreb. Fra
disse lande mødte derfor – udover de ita-
lienske og svejtsiske delegationer – kun
repræsentanter for oppositionelle parti-
grupper. I de nordiske lande var det først
og fremmest de socialdemokratiske ung-
domsforbund, der reagerede på invita-
tionen.

Fra de socialdemokratiske partier i Øst-
europa og Balkanlandene kom derimod
adskillige officielle partirepræsentanter –
fortrinsvis personer, der lever som politi-
ske flygtninge i Vesteuropa. Blandt dem
bemærkede man særligt en russisk social-
demokrat, Lenin, som hidtil har været
næsten ukendt udenfor den russiske arbej-
derbevægelse.

Med stor energi og veltalenhed argu-
menterede han for, at man straks skulle
grundlægge en ny internationale og mane
arbejderbevægelsen til revolutionær kamp
mod kapitalismen – altså en forvandling
af krigen til en serie borgerkrige. Det lyk-
kedes ham dog kun at samle et lille min-

at han bag kulisserne er stærkt på tale som formand for det nystartede *Dansk Ungdomssamvirke*, en organisation, der forsøger at samle alle danske ungdomsforeninger i et landsomfattende samarbejde.

Også Det kgl. Teater er med til at stimulere Grundtvig-interessen. Dagen før, Hal Koch begyndte sine forelæsninger, havde det premiere på skuespillet *Egelykke*, som er skrevet af *Kaj Munk* og handler om den unge Grundtvig.

Det er derfor meget passende, at det netop er i denne måned, man indvier Grundtvigskirken på Bispebjerg i København.

Det monumentale bygværk, som er rejst for privat indsamlede midler til minde om N. F. S. Grundtvig, har været under arbejde en snes år. Byggeriet blev påbegyndt lige efter den første verdenskrig under ledelse af arkitekt *P. V. Jensen Klint*, og det er helt igennem hans planer og tanker, der er blevet virkeliggjort, skønt han døde, da kirken var halvt færdig. Fuldførelsen er sket under ledelse af hans søn, professor *Kåre Klint*.

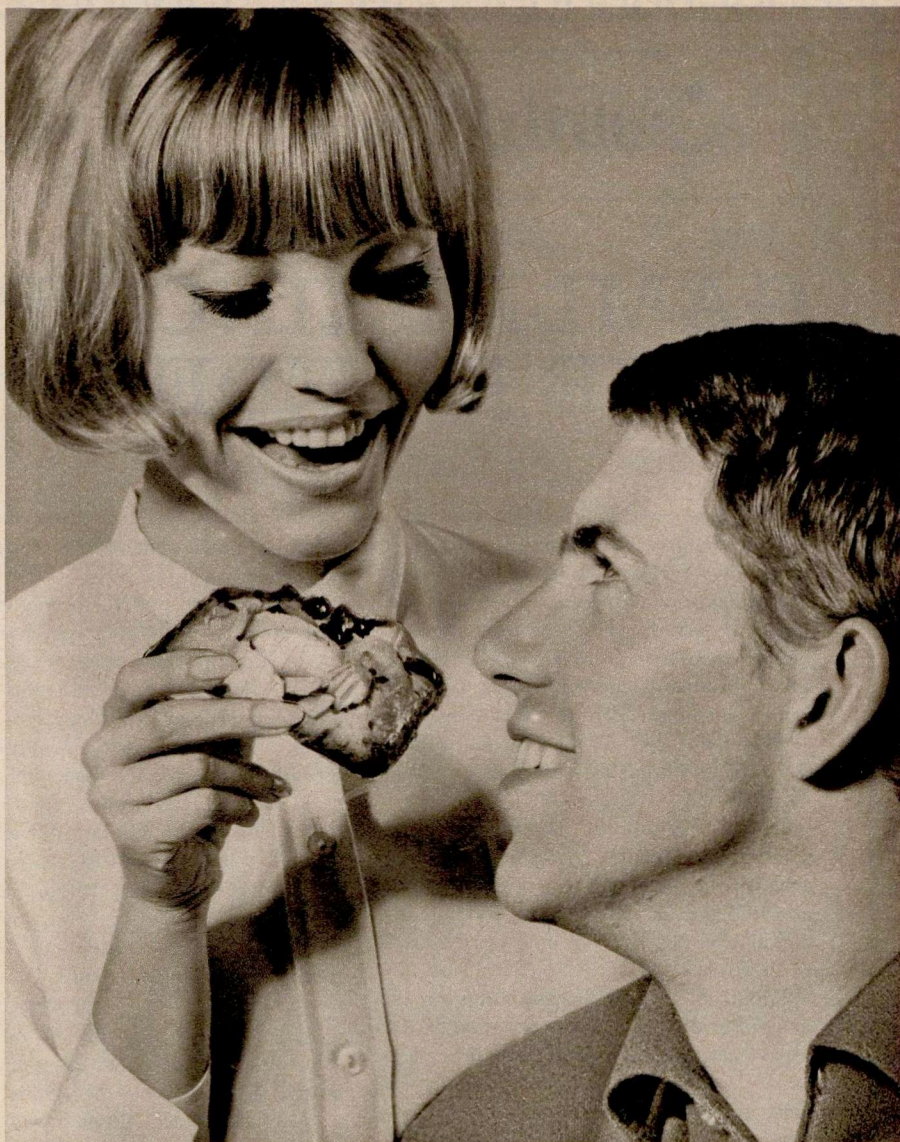
Trods kirkens vældige dimensioner, der gør den synlig over næsten hele København, er dens udformning stærkt inspireret af den traditionelle danske landsbykirke. Både udvendig og indvendig er praktisk talt kun anvendt ét materiale: den hvidgule mursten, og i alle detaljer er arbejdet så gennemført, at kirken også er et enestående udtryk for dansk håndværksmæssig kvalitet.

Selv om Grundtvig-interessen atter skulle mindskes, vil hans mindekirke utvivlsomt i mange menneskealdre komme til at stå som en af hovedstadens seværdigheder.

dretal om denne politik. Foruden af hans egen partigruppe støttedes forslaget stort set kun af det lettiske og det polske parti samt af to udsendinge fra det svenske ungdomsforbund, digteren *Ture Nerman* og *Zeth Høglund* (som også repræsenterede det norske ungdomsforbund).

Lenin trak derfor sit resolutionsforslag tilbage og Zimmerwald-konferencen udsendte i enighed en erklæring, som opfordrer alle socialister til at arbejde for en snarlig afslutning af krigen ved en fred uden erobringer eller annekationer af fremmede områder. Dette ville imidlertid forudsætte, at de socialdemokratiske partier i England, Frankrig og Tyskland brød med den hidtidige politiske kurs, som går ud på at holde borgfred med regeringen og støtte dens krigsanstrengelser.

Der er derfor et svælg mellem Zimmerwald-folkene og det officielle socialdemokrati i de krigsførende lande, og trods sit nederlag ved den nu afsluttede konference vil Lenin og hans beskedne gruppe af tilhængere sikkert arbejde ivrigt på at fremkalde et definitivt brud.

LET AT BAGE

Æblestang

Dej:
150 g Safir mel
100 g Tre Kroner margarine
50 g sukker
1/2 æg

Fyld:
1/2 kg spiseæbler
sukker. NAF rosiner
evt. hakkede mandler

Margarinen smuldrer i melet. Sukkeret tilsættes. Dejen samles med det halve æg. Dejen udrulles i 1 el. 2 stænger. Belægges på midten med de skrællede, udskårne æbler. Sukker, rosiner og evt. hakkede mandler drysses over. Siderne foldes ind over æblerne. Stangen pensles med æg. Bagetid: ca. 20 min. ved god varme (200°).

BRUGSEN

VI MØDES I BRUGSEN OG FÅR DEL I DIVIDENDEN

GAMLE PRINCIPPER I NYE KLÆDER

NÆPPE noget andet ideologisk system har vist en sådan modstandskraft mod tidens tand, som det, der er udtrykt i de berømte Rochdalegrundsætninger. I mere end hundrede år har de dannet grundlag for andelsbevægelsen over hele verden. Liberalisme, socialisme, konservatisme, kommunisme – alt sammen er det uklare begreber, som har vist sig umulige at anvende på skiftende samfundstilstande i deres bogstavelige form.

I modsætning hertil er det bemærkelsesværdigt, så praktisk og klart Rochdalegrundsætningerne har tegnet den kooperative idé omrids, så der sjældent har kunnet herske nogen tvivl om, hvad andelsbevægelse var.

Endnu mere beundringsværdigt er det, så smidigt disse grundsætninger har kunnet tilpasse sig skiftende samfundsvilkår, så de uanset ændringer i deres betydning og rækkevidde alligevel dækker over et ganske én-tydigt begreb i fortid, nutid og forhabentlig også i fremtid.

To verdenskrige er gået hen over kloden, økonomiske kriser har hærget, store omvæltninger har fundet sted i industri og handel, samfundene har skiftet karakter, andelsbevægelsen selv er blevet en økonomisk stormagt med andre metoder end i pionertiden. Alligevel er de ganske enkle grundsætninger, som blev retningsgivende i de første år, også ledetråden af i dag.

Men det forhindrer ikke, at noget af det, som var i forgrunden i pionernes bevidsthed, er rykket tilbage i betydning for mere afgørende bestanddele af Rochdale-grundsætningerne, set med vore nutids-øjne.

Og det er grunden til, at en revision af Rochdale-principperne nu atter står for døren, efter at der er hengået ca. 30 år, siden programdeklarationen sidste gang var til behandling på en kongres i Det Internationale Andelsforbund (ICA) i 1937, og ved denne lejlighed blev defineret i syv punkter, hvortil Samvirke – som det ses af

vedføjede liste – har føjet et uofficielt ottende punkt om *rene og uforfalskede varer*.

Af disse otte punkter betragtes de første fire som *kærnesætningerne*, hvis fortsatte beståen næppe nogen tænker på at anfægte, selvom de ikke dækker nøjagtig de samme synspunkter som oprindelig forudsat.

Det er de fire sidste, såkaldt sekundære grundprincipper, der især kan ventes at komme i søgelyset – måske med henblik på, at de helt eller delvis kan undværes. Denne mulighed kan vi ikke tilslutte os. Problemet er at give dem en ny betydning, og Samvirke har endda for egen regning tilladt sig den dristighed at genoptage det ottende punkt, som vi indleder med.

GANSKE vist havde kravet om rene og uforfalskede varer ved revisionen i 1937 mistet sin oprindelige betydning, skønt det var af afgørende vigtighed ved starten af de første brugsforeninger. Et af pionernes vigtigste mål var nemlig at hævde deres ret til at blive forskånet bare for snyderi af den groveste art (grus i kaffen, vand i mælken, undervægt m. m.). Så elementære beskyttelseskrav måtte de dengang anvende deres svage kræfter på.

I dag er det ikke sådanne billige trick,

Rochdale-principperne

1. Abent medlemsskab.
2. Demokratisk styreform.
3. Udbetaling af dividende til medlemmerne i forhold til deres omsætning.
4. Begrænset rente af kapitalen.
5. Politisk og religiøs neutralitet.
6. Kontanthandel.
7. Fremme af oplysningsarbejde.
- (8. Rene og uforfalskede varer).

forbrugerne må vare sig for. Men alligevel eksisterer tilsvarende snyderier stadig i mere raffinerede forklædninger. Skæve pakninger, vareforfalskninger ved hjælp af kemiske tilsætninger og reklamelotterier er blot nogle enkelte eksempler på de metoder, der tilsigter at bortlede forbrugernes opmærksomhed fra selve varen som sådan.

Spørgsmålet er, om ikke dette punkt bør tages op igen i en mere tidssvarende form.

DET samme gælder de to nu som „mindre påkrævede“ anførte punkter. *Køb mod kontant* var i brugsforeningernes første år en dybt indgribende leveregel, eftersom det store flertal af den tids jævne befolkning faktisk var slaver af kreditten. De var langt bagud med betalingen hos deres urtekræmmere, og der er talrige beviser for, at det var dem en kostbar kredit, formedelst det afhængighedsforhold, de måtte underkaste sig. Det vigtigste mål for de første danske brugsforeningspionerer var simpelthen at drage folk ud af kredittens vold. At der så senere blev syndet groft mod kontantkravet over for brugsforeningerne selv, er en anden sag. Kreditslaveriet i sin farlige form blev i hvert fald bekæmpet.

I de allersidste år er kontantspørgsmålet blevet adskilligt mere kompliceret. I den gængse handel med forbrugsvarer vil det løse sig selv, efterhånden som selvbetjeningsbutikkene trænger frem på alle felter. De kan simpelthen ikke funktionere systematisk, uden at pengene springer ved kasseluserne. Dog har en usikkelig begyndt at brede sig i USA, hvor man har indført såkaldte kreditkort, som stemples ved kassen. Lad os blive forskånet for dem her til lands. På den anden side er det indlysende, at vore dages vældige omsætning med *varige* forbrugsgoder (køleskabe, vaskemaskiner, hjemudstyr m. m.) ikke ville kunne finde sted i det kendte omfang uden en organiseret kredit.

På dette punkt kunne man tænke sig det gamle kontantprincip afløst af et andet, der stiller kravet om *sund kredit* til støtte for sanering af afbetalingskøb, konto-køb og andre former for varekredit. I betragtning af, at alene afbetalingshandelen i Danmark i øjeblikket omfatter en kreditydelse på 2 milliarder kr., kan det siges at være et program punkt af lige så stor vægt, som kontantkravet var det i sin tid.

HELLER ikke det punkt, der tager sigte på *oplysning*, er overflødig, vel at mærke i en *nutidig* udformning. Oprindelig blev det indføjet blandt Rochdale-principperne, fordi dannelsesniveauet i den tids jævne befolkning var så lavt, at moralsk og åndelig højnelse var af endnu større betydning

end levestandard-forbedringen. Uden folkelig oplysning ville andelsbevægelsen heller ikke kunne nå sin fulde udvikling, hverken i dybden eller bredden.

Her i landet blev denne oplysningsopgave dog løst uden nævneværdig indsats fra andelsbevægelsen selv, takket være folkehøjskolernes og det almindelige skolevæsens blomstring i de kritiske år. Desværre medførte det i en lang årrække en næsten total passivitet hos andelsforeningerne over for de oplysningsmæssige forpligtelser, men i de senere år har der udviklet sig en form for andelsoplysning, som går i retning af at konfrontere tillidsmænd, medlemmer og husmødre direkte, dels med fremtidens vældige strukturopgaver, dels med nutidens vidtgående behov for forbrugeroplysning.

Og denne udviklingslinje vil vokse i betydning i takt med den koncentration, som finder sted. Hvis FDBs organisation skal stå mål med de demokratiske krav, specielt når Danmarks Brugsforening virkeliggøres, er der ingen vej udenom at sikre den direkte kontakt med den store medlemsskare gennem en effektivt tilrettelagt oplysnings-tjeneste, udformet på en sådan måde, at den vil forkorte afstanden mellem pyramidens top og dens brede fundament.

Også programpunktet om *politisk og religiøs neutralitet* har i tidens løb skiftet indhold, dvs. her i landet har religiøs neutralitet altid været betragtet som en selvfølge. Derimod må fortolkningen af det politiske neutralitetskrav i vore dage ændres, så det begrænses til at pålægge bevægelsen at holde sig uden for partipolitik, men ikke at afstå fra at øve politisk indflydelse. Den kan nemlig ikke undlade at tage stilling til politiske spørgsmål, hvis løsning griber ind i dens frie udvikling eller interessensfære – det være sig nærings- og skattelovgivning, handels- og toldproblemer, penge- og valutapolitik, pris- og trustlovgivning, socialiseringsplaner etc.

Et krav om politisk *uafhængighed* bør erstatte kravet om politisk *neutralitet*, samtidig med at betydningen af det politiske begreb udvides, så det ikke blot angår forholdet til regering og lovgivningsmagt, men også til administrationen og kommunale myndigheder.

Som det vil ses, er der al mulig begrundelse for fortsat at opretholde de fire sekundære princip-punkter, blot i en ny skikkelse, selv om ingen af dem vil overskygge de fire punkter, der udgør førsteprioriteten i bevægelsens ideologiske udstyr.

Imidlertid er der også sket en forskydning i deres indhold, hvad vi skal komme tilbage til i en senere artikel.

GODT OG RIGTIGT

„KUNDENS Ønske Butik“! Denne forjættende betegnelse er navnet på en udstilling, der vil blive holdt i det nye Bella-Center i København i anledning af De danske Handelsforeningers Fælles-Organisations 75 års jubilæum. Udstillingens hensigt er at vise, hvad detailhandelens specialbutikker kan yde kunderne i retning af vareudvalg og personlig service.

Organisationen er her inde på et helt rigtigt spor, der vil kunne føre meget frugtbart med sig. Den hidtidige udvikling viser, og alle prognoser spår, at en større og større del af detailhandelens omsætning tilfalder de meget store butikker som brugsforeningsbevægelsens nyeste supermarkeder, dobbeltsupermarkeder

og varehuse. De virker tiltrækkende på kunderne og er bedre egnet til at tilfredsstille disses daglige behov.

Men butikstyper af den art er først og fremmest beregnet for massevarer med hurtig omsætning. Derfor – og det har brugsforeningsbevægelsen gang på gang understreget – vil der ved siden af disse stor-butikker være behov for specialbutikker, hvor den vågne, private detailhandler kan gøre sig gældende.

Samvirke håber, at „Kundens Ønske Butik“ må gøre sit til, at detailhandelens dygtigste folk holder op med de fuldstændig ørkesløse beklager over udviklingens gang, og at de i stedet udnytter de muligheder, der ligger lige for.

ISOLATIONENS PRIS

Som bekendt var det de engelske Rochdale-væveres brugsforening, der startede den moderne brugsforeningsbevægelse. Men begrebet brugsforening er af langt ældre dato, og den i dag ældste eksisterende brugsforening i verden er *Lennoxtown Friendly Victualling Society* i Skotland, der stammer fra 1812 – altså samme år, som Napoleon blev slået foran Moskvas porte!

Når dens navn er så godt som ukendt, skyldes det, at der aldrig er udgået nogen bevægelse herfra; den har været en ren lokal foreteelse uden blik for nødvendigheden af

gennem samarbejde at vinde styrke. Med det resultat, at den nu ikke længere kan klare sig i konkurrencen og må lægges sammen med en nabo-forening.

Der er noget trist i, at medlemskredsen svigter en gammel veteran – men samtidig må indrømmes, at en brugsforenings rolle er ikke at optræde som historisk raritet, men – ung eller gammel – at tilfredsstille medlemmernes behov. Og kan den ikke det, vil udviklingens dom ramme også den.

En brugsforening, der isolerer sig, vil i det lange løb blive et museum.

Finske gæster. Forvaltningsrådet for den ene af Finlands to fællesforeninger, SOK, besøgte fornylig FDB for – ligesom adskillige andre udenlandske delegationer – at sætte sig ind i det reformarbejde, som er i gang inden for den danske brugsforenings-

bevægelse. Her ses førstedirektør Ebbe Groes sammen med nogle af de finske gæster: SOKs nylig pensionerede førstedirektør Paavo A. Viding (i midten på første række), rektor H. F. v. Schantz (yderst til højre) og afdelingschef Maiju Gebhardt (på 2. række).

RUSTFRI

**Barberbladet, De kan lade sidde i barbermaskinen
i over en uge, - som ikke skal tørres af, - og som hver dag
er lige behageligt og ny-skarpt!!!**

Man kan spørge, »er det nu ikke blot tomme påstande?« ... NEJ! Alle, verden over, der er begyndt at bruge det rustfri SILVER Gillette barberblad, kan bekræfte, at det er et epokegørende, helt enestående behageligt langtids-barberblad ... og desuden findes der en rent saglig forklaring på dette.

Hvorfor?

Rustfri SILVER Gillette er slebet af en helt ny stållegering, indehol-

dende »hårde« krom-karbid molekyler. Derfor er selv det strideste skæg langt længere om at nedbryde dets skarphed. - Og den skarpe æg er »plastic-coated« - d. v. s. belagt med en uendelig tynd plastichinde. Derfor snitter bladet sig ikke vej gennem skægstubbene som almindelige barberblade, men glider fløjlsblødt frem gennem hele skægget.

En 2000-gange forstørrelse viser det - og hvad vigtigere er - *DE* føler det - så vidunderligt behageligt!

Rustfri SILVER Gillette må *ikke* tørres af! Skal blot skylles af i maskinen under hanen, hvilket kun gør brugen endnu nemmere ...

Dispenser med 5 stk.

Prøv selv!

Nyt stål - rustfri - plasticbehandlet!

forårsbebudere i milliontal

Mange nye sorter af tulipaner, hyacinther og andre løgplanter i brugsen

MERE end en million blomsterløg vandrer i disse uger fra FDB's frøafdeling via landets brugsforeninger ud til forbrugerne – et mærkbart bidrag til det blomsterflor, som næste forår vil lyse op i de vinterbare haver.

De farvestrålende posere med tulipan-, hyacinth- og andre løg er i september og oktober med til at oplive interiøret i de fleste brugser, og dette at man uden videre kan se, hvad det er for en blomst, man køber, har utvivlsomt betydet meget for løgblomsternes popularitet. Indtil for få år siden kunne man kun købe blomsterløg i brugsen ved at udfylde en bestillingsliste. Det var en kær syssel for de særligt kyndige eller interesserede blomsterelskere, men mange „almindelige“ havedyrkere opgav på forhånd spekulationerne over, om det nu var *Mr. van der Hoeft*, *Bismarck* eller *Madame Lefebvre* der ville gøre sig i havebedet.

Den slags problemer kommer man meget lettere over nu. I brugsens almindelige sortiment, som omfatter ca. 35 forskellige sorter af hyacinther, tulipaner, påske- og pinseliljer etc., vil de fleste finde, hvad de har brug for. Det gælder både havedyrkere og folk, der ønsker at drive hyacinther i stuen.

Men det betyder ikke, at valget er begrænset til disse blomster. Hører man til de viderekomne, er der yderligere ca. 80 sorter blomsterløg at gå i gang med. Fremskaffelse af dem kræver blot, at man får en bestillingsseddel i brugsen og udfylder den. Blandt disse løg er mange nye og sjældne sorter, så for den havedyrker, der har særlig interesse i at sammensætte et smukt forårsbed, er det nok umagen værd at studere også disse tilbud.

Af nye sorter kan i år nævnes:

Triumf tulipaner: *Paris* (orangerød med gul rand), *Pandion* (purpur med hvide kanter), *Orange Wonder* (dyb orange).

„Enkelte“ tulipaner: *Keizerkroon* og *Rosy Wings* – den sidste er strålende lyserød med hvid bund.

Liljeblostmrende tulipaner: *China Pink* (rosa med hvidt) og *West Point* (gul).

Dobbelt tulipaner: *Scarlett Cardinal* og *Nizza* (citrongul og rødflammet).

Darwin tulipaner: *Sweet Harmony* (citrongul med hvid rand).

Af tidligt blomstrende botaniske tulipaner er der af nye sorter af Kaufmanniana typen: *Amulet* (hvid med rød yderside), *Stresa* (skarlagerrød med gule kanter), *Joh. Strauss* (ribsrød med svovlgule kanter) og *Shakespeare* (karminrød med laksfarvede kanter). Nævnes skal også den flerblomstrende *Georgette* (gul med røde kanter). Desuden findes den lille løgplante *Allium Moly*, en gul skærmblostm som blomstrer i juni. Den er meget dekorativ.

Ikke mindst for en begynder i havedyrkningens ædle kunst er løg-planterne et både let og taknemligt speciale. Hvor dybt løgene skal i jorden findes angivet på bestillingsseddel eller pakning. Afstanden mellem de enkelte løg må indrettes efter planternes vækst, således at *eranthis*, vintergæk, *crocus* o. l. lægges relativt tæt i klynger, medens tulipaner lægges med 15–20 cm indbyrdes afstand. De tidlige tulipaner kræver mindst plads. Det må anbefales, siger eksperterne, at anbringe også tulipaner, hyacinther og narcisser i grupper med 5–10 eller flere løg i hver gruppe. Derved skabes en bedre virkning end ved placering i rækker.

Det er vel næsten en selvfølge, at løgvæksterne skal placeres således i haven, at man også set inde fra huset har fornøjelse af dem. De fleste forårsblostmrende løgvækster passer heldigvis godt sammen med andre planter, som på en naturlig måde kan fylde pladsen resten af sommeren. Mange tidlige løgvækster egner sig glimrende til mellemplæntning i busketter, medens sildigere blostmrende arter f. eks. kan placeres i stenbede. Enkelte arter kan eventuelt lægges i græsplænen på steder, hvor man kan vente med at slå græsset, til løgvæksterne er afvoksede, d.v.s. til slutningen af maj.

Eranthis, *crocus*, *chionodoxa*, *scilla* og vintergæk får som regel lov til at ligge i jorden år efter år, medens hyacinther, tulipaner, påskeliljer og andre narcisser helst skal tages op og deles med få års mellemrum.

Overholder man disse enkle regler, kan man næsten ikke undgå at få glæde af en pose blomsterløg. Hvor smukt resultatet kan blive, vil fremgå af farvebillederne på de to næste sider.

Vi klarer os selv!

- med MLU's
Ungdomsforsikring

MLU's Ungdomsforsikring imødekommer ungdommens ansvarsbevidsthed overfor egen fremtid og andres velfærd.

LØSØRE	15.000
ved brand, tyveri, storm- og vandskade etc.	
ULYKKE	50.000
+ MLU-TILLÆG	50.000
BEGRAVELSESHJÆLP	1.000
ANSVAR	50.000
ved skader på ting og dyr	
ANSVAR	450.000
ved skader på personer	
SIKRING i alt	616.000
FOR KUN 34 KR. OM ÅRET	

Kun een police. Kan tegnes af ugifte under 33 år. Første år betales stempeleafgift til staten kr. 5,60.

MEJERIERNES OG LANDBRUGETS
ULYKKESFORSIKRING G/S

Indsendes i lukket kuvert til MLU
Vester Farimagsgade 19, V
Send mig brochure om MLU's Ungdomsforsikring
Navn
Adresse
Postdistrikt

SAM. 16-65

foråret er på vej

Netop i denne tid forbereder landets
havedyrkere næste forårs blomster-
flor. Det er nemlig i disse uger løgene
til de fleste forårsblomster skal læg-
ges. Der er mange sorter, men her vi-
ser fotografen nogle eksempler på,
hvad man har at glæde sig til

Se også artiklen på foregående side

Rembrandt, påskelilje.

Anne Marie, lyserød hyacinth.

Bismarck, hyacinth.

Rosy Wings, enkelt tulipan.

Gudoshnik, Darwin hybrid.

Gudoshnik, Darwin hybrid.

Purissima, Darwin Hybrid.

La Tulipe Noire, Darwin tulipan.

Madame Lefeber, botanisk tulipan, tidlig.

Madame Lefeber (Red Emperor), botanisk tulipan, åben.

KULTUREN I OVERFLODSSAMFUNDET

I vor tid er der for første gang i historien skabt en global kultur: massekulturen, hævder den franske sociolog Edgar Morin. Med udgangspunkt i hans bog, *SIGNALEMENT AF VOR TID*, skriver Claus Bryld her om denne kultur og om dens virkninger på samfundet og det enkelte menneske

BEGREBET kultur diskuteres i vor tid som ingen- sinde før. Vi har kulturkrise, kulturdebat, kulturfilm, kulturorganisationer. Vi er, kort sagt, åh så kulturelle. Men hvad er kultur, hvori består dette omstridte fænomen?

Der er uhyre mange definitioner af kultur, og de er allesammen mere eller mindre snævre og uforståelige. Kultur kan ikke defineres skarpt, fordi det er et udtryk for menneskelig adfærd i al almindelighed. At dyrke jord er kultur, at fremstille eller sælge en vare er kultur, at male et billede eller skrive en bog er kultur. Kultur er menneskelig aktivitet i positiv betydning, d.v.s. skabende, produktiv indsats. Ved en så bred definition af ordet ramler man ind i mange menneskers traditionelle forestillinger, der i reglen går ud på, at kultur har noget at gøre med „kunst“ i højere forstand. Rembrandt og Beethoven skabte kultur – men da ikke en avistegner eller The Beatles? Det er kulturelt at gå på museum eller på maleriudstilling – men da ikke at græde i en biograf eller more sig over en tegneserie? Et fotografi kan til nød være et kulturprodukt, men ikke en kosmetikannonce. – Således vil de traditionelle forestillinger og indvendinger lyde fra folk, der anser kunst og kultur for identiske, og derfor møder man ofte en stærk fordømmelse af nye kultur-fænomener, nye tanker og vaner, der anses for „ukultiverede“, men som måske kort efter er en del af alles dagligdag.

I de sidste 10-20 år har vi her i Vesteuropa og USA oplevet en bølge af nye kulturfænomener, der har foruroliget nogle og overrasket alle. Disse nye kulturudtryk har deres rod i den tekniske revolution m. h. t. kommunikation, der startede i midten af forrige århundrede med skabelsen af en folkepresse, fortsatte med telegraf og telefon og tog et stort spring med radioen og filmen, der udbredtes i 1920'erne og

-30'erne. Efter 2. verdenskrig fortsatte denne form for teknisk revolution med den lette pres- ses og ugebladenes større og større oplagstal, massefremstillingen af longplaying grammofon- plader og sidst, men ikke mindst, med masse- udbredelsen af fjernsynet.

Det, disse *massekommunikationsmidler* eller *massemedier* udbreder, er – hvad enten man kan lide det eller ej – kultur.

I videnskabelige afhandlinger og bøger er denne form for kultur blevet døbt *massekultu- ren*, fordi den i lighed med industrisamfundets metode fremstiller kultur i massefabrikation og henvender sig til et meget bredt publikum.

Med til at præge os alle

Hvori består nu denne nye kultur, og hvad er dens virkninger på samfundet og det enkelte menneske? – I bogen *L'esprit du temps*, som for nylig er blevet oversat til dansk under titlen *Signalement af vor tid*, søger den franske socio- log Edgar Morin at besvare disse spørgsmål.

Hans udgangspunkt er, at massekulturen vir- kelig er en kultur og derfor må tages alvorligt, og han afviser mange intellektuelles forsøg på at se bort fra eller latterliggøre de nye kultur- fænomener. Massekulturen er sammen med an- dre kulturformer med til at præge det moderne menneskes bevidsthed og følelsesliv.

Ligesom den nationale kultur indfører os i fædrelandets myter og heroiske bedrifter, og lige- som den humanistiske kultur i form af romaner og teaterstykker stimulerer vor viden og følsom- hed, således påvirkes vi af massekulturens ide- aler og forestillinger. Det samme menneske ud- sættes dagligt for et bombardement af kultur- påvirkninger, og bombardementet fra massekul- turen bliver stadig stærkere, efterhånden som massemedierne udbrederes.

For 15 år siden var der ingen i Danmark, der havde fjernsyn, i dag har to tredjedele af alle

husstande et TV-apparat, som familien bruger en væsentlig del af sin tid til at kikke på. Det betyder, at fjernsynets udsendelser kommer til at præge det enkelte menneske og gennem ham hele samfundet. På samme måde, blot i svagere grad, virker den „kulørte“ presse, radioen, gram- mofonpladerne med pop-musik m. m., altsam- men naturligvis på baggrund af og i sammen- hæng med andre påvirkninger, f. eks. fra skole og hjem.

Fritids-kultur

I modsætning til tidligere tiders kulturformer henvender massekulturen sig til alle i samfundet. Den gør ingen social forskel mellem grupperne; arbejdere, funktionærer, ledere, teknikere o.s.v. læser samme avis, hører de samme radioudsen- delser og ser de samme ting i TV. Massekulturen er altså af væsen demokratisk og nivellerende. Samtidig afsvækker den kulturforskellene mel- lem nationerne til fordel for en fælles over-natio- nal kultur (tænk blot på fjernsynets Nordvisions- og Eurovisionsudsendelser). Over det meste af jordkloden ser mennesker de samme film og lyt- ter ofte til de samme refræner. Inderen eller afrikaneren ser Danny Kaye som H. C. Andersen i en amerikansk film, der foregår i Danmark. Sådan kunne man blive ved. Med massekulturen er der for første gang i historien skabt en global kultur.

Som Morin påpeger i sin bog, er den nye kul- tur en fritids-kultur, knyttet til velfærdssamfun- det, der dyrkes i den tid, som folk tidligere brugte til at arbejde i, til at feste eller til at være sam- men med familien i. Næsten alle har fået kortere arbejdstid, og arbejdets menneskelige indhold er svindende. Derfor søger man indhold i fritiden enten ved at udfolde sig aktivt på et eller andet felt med en hobby eller ved at dyrke massekul- turen. Denne udfylder dog ikke blot passivt friti- tiden med underholdning, fjernsyn, sports- kampe, avis- og ugebladslæsning m. m., den diri- gerer også den enkeltes søgen efter velvære i fri- tiden og opstiller idealer og handlingsmønstre.

Samtidig betyder dyrkelsen af sport, fiskeri og havebrug, som også er udtryk for fritidskulturen, en tilbagevenden til legens barnlige kilder. Det moderne menneske prøver at genknytte forbin- delsen til oprindelige livsmønstre, som udtrykkes klare- st i barnets leg. Dette falder sammen med krisen for de store gamle værdissystemer: kirken, staten og slægten, som mennesket flygter fra ind i privatlivet.

„Happy end“ på godt og ondt

Et af massekulturens typiske træk i sammen- ligning med ældre tiders kultur viser sig indenfor litteraturen og filmen. Mens litteraturen tidli- gere bortset fra almanakhistorier o. lign. kred- sede om tragiske, skæbnetunge temaer, indførte den amerikanske filmindustri i 1930'erne den såkaldte *happy end* – den lykkelige slutning. Langt de fleste moderne film ender ikke tragisk, som livet ofte gør det, men munder ud i en slags evigt forår, hvor helten og heltindens kærlighed – ofte forenet med mange penge, magt eller hæder – vil stråle til evig tid. Skæbnens tunge slag, som man tidligere lagde hovedvægten på, er blevet erstattet af ideen om den personlige lykke. Herved får tilskueren mulighed for at identificere sig med helten, han drømmer sig ind i heltens rolle og forestiller sig at opnå den sam- me lykke som han.

Dette må uundgåeligt smitte af på tilskuerens holdning til det virkelige liv; her vil han per- sonligt kræve at opnå den lykke, han ser frem- stillet overalt på film og i ugeblade. Dette er det positive træk ved lykke-slutningerne, idet de

ANDELSBANKEN

HOVEDKONTOR: VESTERBROGADE 4 A . HAMMERICHSGADE 2 . AXELBORG . KØBENHAVN V

223

**AFDELINGER
OG
KONTORER
OVER
HELE LANDET**

kan stimulere folks livslyst og aktivitet. Det negative moment består imidlertid i, at de lykkelige slutninger kan fremkalde en falsk følelse af forsikring mod alle livets farer, som nærer dagdrømmerier og giver mennesket ringere modstandskraft overfor livets modgang.

Et andet særtræk ved den nye kultur er, hvad man kritisk kan kalde proportionsforvrængning. Denne består i, at aviser, ugeblade og TV giver væsentlige og uvæsentlige begivenheder lige stor omtale. Et bryllup mellem to kendte personer eller en filmstjernes privatliv tildeles pladsmæssigt lige så stor betydning som en vigtig politisk eller økonomisk hændelse. Sensationsstoffet bliver stadig fyldigere, katastrofer, forbrydelser, lidenskaber og sadisme behandles mere og mere nærgående for at fremkalde de sjælelige gys i læseren, som det virkelige liv i stadig højere grad renses for i velfærdsstaten.

Massekulturens vægt på sensationer og småting er tydeligst i ugepressen og damebladene, men her er stoffet kombineret med en mængde gode råd og leveregler. Igennem brevkasserne og små artikler gives der råd om kærlighed og privatliv, praktiske vink om møblering, boligforhold og mode, om madlavning og læsning, stjernetydning og hygiejne, hvor æstetiske hensyn og sundhedshensyn, vitaminer og ungdom, forsvar mod kræft og alderdom er blandet sammen i én stor pærevælling.

Alle disse leveregler drejer sig om personlig succes, høj levestandard og velvære. På dette trin er det næsten umuligt at skelne mellem de råd, reklamen giver, og de råd, bladene selv leverer, men den intense og allestedsnærværende reklame er en vigtig del af forbrugersamfundets massekultur, idet den sammen med de ovennævnte praktiske vink udgør en uendelighed af opfordringer og tilskyndelser til at købe og forbruge.

De moderne olympiere

De helte og afguder, den nye kultur tilbyder gennem presse, film og TV, er de mennesker, Morin i sin bog kalder de **moderne olympiere**. Udtrykket er taget fra det gamle Grækenland, hvor guderne dyrkedes på kultstedet Olympia, men i dag består olympierne af berømte filmstjerner, sportshelte, kongelige personer, mangelionærer og kendte kunstnere. Olympierne indhylles af massemedierne i en nimbus af lykke og succes. De er en slags utilnærmelige halvguder, men hemmeligheden bag folks interesse for dem ligger i, at de samtidig føles fortrolige og menneskelige. De er på én gang uopnåelige idealer og forbilleder til efterligning. De er overmenneskelige i de roller, de fremstiller, og menneskelige i deres private tilværelse, og herved bliver det muligt for „almindelige“ mennesker at identificere sig med dem.

Massekulturen har flere sider end de her nævnte, såsom kærligheds- og sexdyrkelsen, interessen for gangstervæsen, kriminalitet og sadisme og dyrkelsen af ungdommen og skønheden. Edgar Morin behandler alle disse sider udførligt i sin bog om den nye kultur, og i slutningen søger han at drage en konklusion m. h. t. massekulturens samfundsmæssige og menneskelige betydning. Det er karakteristisk for ham, at han ikke fælder nogen endelig dom over massekulturen, men både fremdrager dens negative og positive træk.

Tilbage bliver det grundlæggende spørgsmål, om mennesket i længden vil ønske og udholde et liv, der er knyttet til det øjeblikkelige og overfladiske, til lykken og sikkerheden, til et liv i drivhus, til adspredelsen og nydelsen. Eller, hvis dette ikke bliver tilfældet, i hvilken retning kulturen da vil gå.

Herpå kan der endnu ikke gives noget svar.

TRØFFEL stænger fra brugsen

med frisk og pikant grapefrugtsmag. Det er chokolade, alle kan li' - smag selv!... Pr. stk. kr. 0,68. 3 stk. i pose kr. 1,98.

BUKOskinke...

- ved De egentlig hvormange muligheder den giver Dem?

BUKO er et dejligt pålæg, som ikke mindst børnene er vilde med. BUKO kan anvendes en masse steder i mange variationer. Sæt den på morgen- og frokostbordet. Brug den til frokostpakken og til aftenteen. Anvend den også i madlavningen. Der er kort sagt utallige måder, hvorpå De kan udnytte de mange sunde og velsmagende BUKO-specialiteter.

skinke - rejer - sølaks
hummer - champignon

**Ta' BUKO
til bords...**

3 ideer fra Sverige

Kundofon

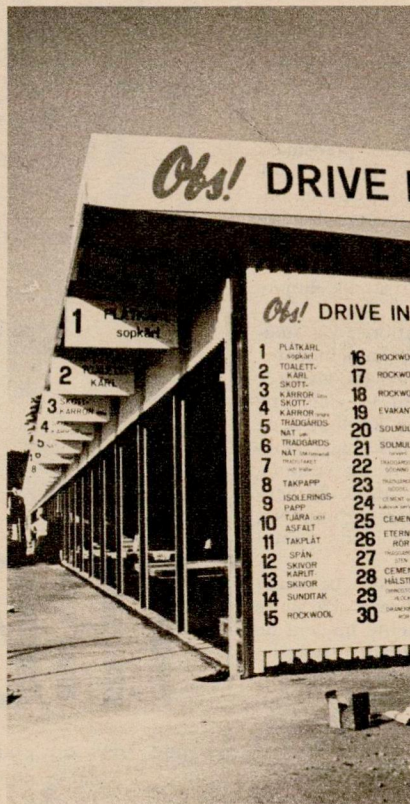
I ENHVER forretning, men specielt da i en, som tilhører forbrugerne selv, er ledelsen naturligvis stærkt interesseret i at høre købernes mening: deres klager såvel som deres ros eller eventuelle forslag til forbedring af vareudvalg, emballage, butiksindretning, betjening o.s.v. De fleste af os siger jo blot ikke

den slags – ihvertfald ikke til forretningens personale eller ledelse. Man vil nødtigt virke som kværlant, man har dårligt tid, andre mennesker venter på at blive ekspederet o.s.v.

Dette problem løser man i det nye brugsforenings-varehus i Västerås med den kundofon, som ses på billedet her. Det er simpelthen en telefon forbundet med en båndoptager. Enhver, der har noget på hjerte, kan sige det her – og være sikker på, at bemærkningerne når frem til de rigtige instanser, hvad enten udtalelsen indeholder ros eller ris.

Det har vist sig, at indretningen bliver flittigt udnyttet, og der er ad denne vej indkommet adskillige værdifulde forslag. Selve betegnelsen kundofon er iøvrigt en nyskabelse – resultatet af en præmiekonkurrence blandt varehuset gæster.

Selv om Danmark og Sverige ligger så tæt ved hinanden, at nye, gode ideer hurtigt omplantes fra det ene land til det andet, kan man dog godt ved et hastigt feriebesøg i broderlandets brugsforeningsforetagender støde på NOGET VI IKKE HAR HJEMME. Det gjorde fotografen også, da han sidst var i Sverige, idet han kom hjem med de tre billeder her som eksempler på svensk idé-rigdom.

Drive in – salg på et nyt vareområde

MURSTEN, asfalt, hønse-tråd, tagpap og den slags „grovvarer“ egner sig ikke rigtigt for et almindeligt supermarked. Men på den anden side er det varer, som får en stigende betydning, efterhånden som flere og flere familier erhverver eget hus. Brugsen i Stockholm har nu åbnet en drive in-forretning, som kun handler med denne gruppe varer.

Det har ikke været noget kostbart foretagende at stille på benene. Man har simpelthen placeret en del standardiserede garagebygninger på en grund uden for byen og fyldt dem med varer af særlig interesse for hus- og haveejere. Det hele er omgærdet af et stål-trådshegn. Forbrugeren kører sin bil ind på pladsen, læsser selv på, hvad han har brug for, og betaler, når han kører ud.

Liv på taget

DOMUS-varehuset i Norrköping er bygget med fladt tag – og det har man fået en forbavsende masse ud af. Ikke blot er det forsynet med et konditori, som har åbent hele sommeren, men der er desuden musikunderholdning, mannequin-opvisninger, dans om majstangen o.s.v., og i sommerens løb arrangeres desuden udstillinger og demonstration af mange forskellige „friluftsvare“. Billedet er taget under en stor båd- og telt-udstilling.

4% dividende i ANVA

Orange dividende kuponer fra ANVA for tiden 1/8 1964 til 31/7 1965 skal indsendes inden 15. oktober til ANVA, Vesterbro-gade 2 E, København V.

Til kunder i provinsen udbetales dividenden pr. postanvisning i løbet af november måned.

JUBILÆER I FDB:

50 år: Chokoladearb. Hans P. Nissen, Kolding fabrikker, 2. oktober. 25 år: Driftsleder Arne Rasmussen, Viby fabrikker, 1. oktober. Mester Helge Andersen, Viby fabrikker, 20. oktober.

* * *

Brugsforenings-jubilæer: 50 år: „Alfa“, Højslev Brugsforening. Feldballe Brugsforening. Fraugde Brugsforening. Kastelev Brugsforening. Svankjær Brugsforening og Svinding Brugsforening, alle 1. oktober. Hvalsø Brugsforening, 12. oktober.

BRUGSEN KAN SAMLE FOLK

1640 brugsforeninger eller 97% af de indbudte mødte op til de distriktsmøder, FDBs oplysningsafdeling afholdt om brugsforeningsbevægelsens almindelige udvikling og om den frivillige kæde i løbet af forrige vinterhalvår. Fra hver forening kom gennemsnitligt seks tilidsmænd plus uddeler. Som det opmuntrende blev sagt fra mange hotellere side: *Brugsforeningerne kan samle folk – til andre møder kommer der næsten ingen.*

NYE DRIFTSKONSULENTER

DEN 1. oktober afslutter endnu et hold driftskonsulenter uddannelsen på Slettenhus, og derefter vil FDBs driftskonsulent-korps omfatte 50 mand.

HVOR PENGE PÅ LOMMEN MÅSKE OPFATTES SOM TEGN PÅ FATTIGDOM

Nogle indtryk fra butikshandelen i USA

AT GÅ med et større antal dollarsedler løse i lommen eller i det hele taget at have mange penge på sig er ikke mere moderne i USA – det kunne tyde på fattigdom.

Det er disponent *E. Kortegaard*, FDB, der efter et studieophold i USA illustrerer kreditsalgets voksende betydning med dette lille paradoks. *Ingen kredit, ingen forretning* er snart et lige så hævdundent slagord i amerikanske detailhandelskredse som fyndordet: *Ingen parkering, ingen forretning*.

I stedet for at betale med kontanter bruger de amerikanske kunder deres *credit-cards*, d.v.s. en slags konto-kort, der indstemples ved vareudleveringen. Afregningen sker månedlig – ikke med forretningen, men med et finansieringsfirma, der samler kundefordringerne.

Stærkt udviklet er også anvendelsen af rabatmærker. Dette system ligger som en svøbe over store dele af detailhandelen i USA. I virkeligheden dækker rabatmærkerne gennemsnitlig kun cirka 1 pct. af købets værdi, medens de faktiske omkostninger ved systemet er 3 pct. De 2 pct. sluges hovedsagelig af de velorganiserede foretagender, der administrerer systemet og uden nogen risiko eller investering af betydning foreløbig tjener tykt herpå.

Målt med europæisk standard er varekvaliteterne i de amerikanske forretninger gennemgående ringe, især indenfor ikke-fødevarer-området, siger disponent Kortegaard. Derimod, tilføjer han, ses der meget på *priser* og endnu mere på rabatter og slagvarer.

Påstanden om, at prisbevidstheden svækkes, når folk tjener mere, holder altså ikke stik. Det kan være nyttigt at huske i en tid, hvor danske forbrugere får stadig flere penge mellem hænder og inden så mange år vil nærme sig et velstandsniveau som USAs i dag. En levestandard som den amerikanske betyder, at familierne bruger en mindre procentdel af indtægten til fødevarer end vi, skønt de spiser dyrere og mere eksklusivt. Til gengæld anvendes en større del af indtægten til f. eks. boligudstyr, gaveartikler og legetøj.

Karakteristisk er, at de amerikanske forbrugere tilsyneladende ikke forlanger, at TV-apparater, beklædning o.s.v. skal vare så længe som herhjemme. Nye modeller forekommer ustandseligt, og udskiftningsalget er livligt. Det er en kunst – også af interesse for danske producenter – at ramme den rette kombination af pris og kvalitet og f. eks. ikke lade de anvendte materialer være for dyre i forhold til folks ønsker om at udskifte tingene og købe nyt. Hvis en vaskemaskine alligevel ønskes kasseret til fordel for en ny og mere raffineret om ti år, er det jo ikke nødvendigt at fremstille den i rustfrit stål, som kan holde i hundrede år, er ræsonnementet.

- hos os

fyrrer vi med koks og cinders - det er en dejlig tryk fornemelse... det faste brændsel brænder fuldkommen støj- og lugtfrit. Jo, det har mange fordele...

Fru gårdejer Karen Hjort, Slotsgården, Grejs pr. Vejle

Vesteuropæiske koks og cinders er et moderne, specielt forædlet brændsel til brug i centralfyr og kakkelovne. Det er let at antænde og let at holde ild i. Det brænder tørt, støj- og lugtfrit. Vesteuropæiske koks og cinders giver ingen skadelige afsætninger i skorstenen.

Husk derfor at forlange vesteuropæiske koks og cinders hos Deres brændselshandler næste gang!

De fyrrer bedre med

koks og cinders

- det moderne brændsel fra Vesteuropa's hjerte

Send mig venligst udførlige oplysninger om fyring i:

☐ centralfyr ☐ kakkelovn

Navn

Adresse

By

Cinderkoks - Rådhuspladsen 59 - København V

CINDERKOKS informationskontor er oprettet for

Dem af koksproducenterne i:

BELGIEN - ENGLAND - HOLLAND - VESTTYSKLAND

nutidens missionær

praktisk
hjælper
mere end
prædikant

En stor del af det u-landsarbejde, som udføres af danske, ligger stadig i hænderne på missionærer. Når mange tror, at deres virksomhed fortrinsvis består i at prædike, er det en fejltagelse, siger programsekretær Hans Arne Hansen, som har besøgt en række danske missionsstationer i Afrika og her skildrer, hvordan nutidens missionær arbejder:

— og da regnen har været lidt forsinket iår måtte andehøvningen ud på andepladsen med 4 geder, som blev slagtede derude. Så kom regnen.

Det sidder vi så bagefter og taler om her i min stue.

Sådan lyder et par linier i det brev, jeg lige har fået fra den danske missionær og sygeplejerske Erna Lindgaard, som jeg sammen med 2 kolleger besøgte i januar måned i år. (Nb! med en bemærkelsesværdig TV-reportage som resultat. Red.)

Hun er én af de 80 danske missionærer, der arbejder i Adamawaprovinserne i det nordøstlige Nigeria. Der findes foruden disse 80 henved 300 andre danske missionærer i forskellige lande i verden.

Missionær!

Ordet betyder sendebud — en der har en mission at udføre — og man kan vist roligt slå fast, at det i dansk sprogbrug er et svært belastet ord. Mange forestiller sig sikkert asketer med brændende dybt-

liggende øjne, vilde fagter og tale om helvede, ild og pinsler på læberne. Kun få mennesker ved, at missionærer i mere end 100 år har drevet et stort anlagt frivilligt arbejde, helt af den slags, som vi i dag kalder u-landsarbejde. — Om det nu skyldes missionærernes manglende evne til at gøre reklame for deres arbejde — eller om det skyldes en indgroet modvilje hos mange mennesker mod alt, der har med kirke at gøre, skal jeg lade usagt. Jeg vil her blot fortælle lidt af det, som vi oplevede under besøget på danske missionsstationer i Afrika. De 80 missionærer i Adamawa er en broget flok — den yngste er 24 og den ældste 66 år — mænd og kvinder — gifte og ugifte — kønne og mindre kønne — ganske almindelige mennesker fra alle egne af Danmark — men fælles for dem er titlen missionær, fordi det, der har fået dem til at rejse til Afrika, er troen på, at den kristne livsopfattelse er så værdifuld, at de vil fortælle andre om den.

En af de danske missionærer, Hans Arne Hansen besøgte i Afrika, var sygeplejerske Erna Lindgaard, som ses på billedet herover i venskabelig samtale med en lokal andehøvning.

Fællesbetegnelsen missionær dækker over en lang række erhverv: sygeplejersker, præster, tømrere, boghandlere, lærere, laboranter, ingeniører, farmaceuter, landbrugskonsulenter, automekanikere og læger. — Der er fuldt op at gøre hver dag, og arbejdet, de udfører, er ikke meget forskelligt fra det arbejde, de udførte i Danmark, før de rejste til Nigeria, blot har de nok lidt mere travlt, for der er brug for hjælp i dette meget underudviklede område.

Der er ikke megen tid til at præke kristendom, og det er faktisk heller ikke det, missionselskabet har ansat sine missionærer til. Deres opgave er gennem deres arbejde at vise afrikanerne, hvad kristendom er.

Et af bibelens centrale skriftsteder lyder således: „Du skal elske Herren din Gud af

hele dit hjerte — og din næste som dig selv“. Første del af dette skriftsted er jo ret u håndgribeligt, hvorimod sidste del er let at gå til — og det er faktisk den prædiken, der føres.

Hedningemission består i, at læger opererer, håndværkere og lærere underviser og i at landbrugskonsulenter afholder faglige kurser, kort sagt søger at hjælpe deres afrikanske næste til en bedre tilværelse.

Adamawa-provinsens overklasse og dermed dens politiske ledere tilhører den muhammedanske religion, mens de fleste beboere i landsbyerne er åndedyrkere. Det er jo ingen hemmelighed, at kristne og muhammedanere står skarpt og uforsonligt overfor hinanden; men det har ikke hindret, at de muhammedanske politikere på Nigerias uafhængighedsdag hædrede flere af de danske missionærer for det arbejde, de havde udført, og opfordrede dem kraftigt til at blive ved.

Overlægen ved hospitalet i

byen Numan, frk. *Ida Bangert* blev tildelt „The Niger Medal“ for trofast indsats for Nigerias befolkning, og ingeniør *Niels Houe* fik ved samme lejlighed en taknemlighedsmedalje. Niels Houe er bygningsingeniør; for femten år siden var han værnepligtig sergent i Livgarden – efter militærtjenesten rejste han til Nigeria og begyndte der at uddanne bygningshåndværkere og automekanikere. For få måneder siden vendte han hjem til Danmark af hensyn til børnenes skolegang, men værkstederne kører videre med en ny ingeniør og en stor stab af uddannede afrikanere.

Vi var sammen med Houe i ca. 3 uger – og opdagede, at en missionær ikke nødvendigvis behøver at være et kedeligt hængehovede. – Noget andet er, at et hængehovede ingen chance ville have for at begå sig blandt afrikanerne, der ofte har en højt udviklet humoristisk sans, som minder meget om den jyske drillende humor.

Overalt, hvor vi gik i byen

lød det „Engineer – Engineer“ fulgt af smil og vinken til Houe.

Myndighederne i byen søgte ofte råd hos ham i byggetekniske sager, og han fungerede som politiets motorsagkyndige.

Det er indlysende, at missionærerne også prædiker, for at fortælle, hvad det er, der får dem til at hjælpe og naturligtvis også for at omvende afrikanerne til kristendommen. På hospitalet holdes andagt 2 gange om dagen – deltagelse er absolut frivillig – og de muhammedanske patienter gør som en naturlig sag knæfald mod Mekka, mens åndedyrkerne udfører deres ritualer på missionshospitalets grund. Det egentlige missionsarbejde udføres af afrikanske præster og missionærer – jeg skal kort præsentere Dem for to af dem.

Den ene, *Aron*, er værkfører på automobilværkstedet. Han er ca. 45 år gammel, han ved det ikke nøjagtigt, for han er født i bush'en (den afrikanske savanna), hvor årstal ikke tæller – og hvor befolk-

ningen heller ikke gør det – simpelthen fordi den ikke kan. Aron har gået i missionsskole i Numan (her er omtrent samme fagfordeling som i danske skoler), og han er et hyggeligt og gemytligt menneske – men om natten kan han få mareridt.

Aron var engelsk soldat under 2. verdenskrig, hvor man hvervede – eller udskrev batailloner af unge afrikanere til at kæmpe for den vestlige, kristne verdens frihed og demokrati. Uforståelige ord for unge krølhårede drenge. Aron genoplever i sine natlige mareridt de snigpatruljer, som han og hans kammerater måtte udføre ind i fjendens linier medførende skarpe knive og sække. Ved dagry skulle de være tilbage i egne stillinger, hvor de skulle tømme sækkens indhold af fjendehoveder ud i støvet for den hvide løjtnants fødder. Nu underviser han om aftenen sine landsmænd i kristendom.

Den anden afrikanske missionær, jeg mødte, hedder *Obida*. Han er heltidsmissionær. For nogle år siden var

han i Danmark. Det, der gjorde størst indtryk på ham var „de gamles hjem“. På grund af flugten fra land til by sidder mange ensomme gamle tilbage i landsbyerne ude af stand til at klare sig selv. Obida har oprettet et „de gamles hjem“. Han byggede en samling hytter, og nu går han rundt og samler mad og penge sammen til sine gamle. Obida sætter sig i skyggen af et træ, snart samles en flok mennesker, og så begynder han med fagter og gebærder at fortælle om de kristnes Gud og bagefter fortæller han om Danmark og om social forsyning, og tilhørerne opfordres til at give en skærv til de gamle.

Missionens hovedstation ligger i byen Numan, men de danske missionærer virker i et område på størrelse med Danmark, hvor der er bygget

ARTIKLEN
FORTSÆTTES
SIDE 16

INDEKS-FORSIKRING

LIDT OM LIVSFORSIKRING

- ✱ Det er ved lov bestemt, at der kan oprettes indekskontrakter i forbindelse med livsforsikring. Staten betaler tilskud, så købekraften af opsparingen bevares, selv om prisniveauet stiger.

Det er endvidere ved lov vedtaget, at folkepensionen udbetales ubeskåret, selv om man har pristalsregulerede indekskontrakter.

- ✱ Med pristallet i dag kan danske statsborgere fra 18-56 år sikre sig en udbetaling hvert år fra 67 år på 3828 kr. Ved udbetaling reguleres beløbet efter pristallet, og staten skylder det manglende til. Et ægtepar kan altså sikre sig ca. 7700 værdifaste kroner – eller en del deraf – så længe de lever. Der er garanti for mindst 13 udbetalinger.

- ✱ Indbetalingen fradrages den skattepligtige indkomst udover det almindelige forsikringsfradrag. Til sin tid medregnes de årlige udbetalinger i indkomsten. Ved indekskontrakter i forbindelse med livsforsikring fritages forsikrede for betaling under sygdom, og der skal intet efterbetales.

- ✱ Det er kun muligt at udnytte lovens bestemmelser om statens dyrtidstillæg af opsparingen fuldt ud, når indekskontrakter oprettes med livsforsikring.

- ✱ Livsforsikring i TRYG gi'r bonus – på samme måde som Brugsen gi'r dividende. I TRYG tilfalder overskuddet kunderne – alene. Bonus, samt skattefri opsparing, gør det muligt at få en livsforsikringssum, der gi'r virkelig sikkerhed. Den fagligt uddannede TRYG-mand er Deres hjælper.

TRYG-MANDEN FORTÆLLER MERE OM LIVSFORSIKRING

... de forsikredes eget selskab

ANDELS-ANSTALTEN TRYG . ROSENØRNS ALLÉ 1 . KØBENHAVN V . TELEFON (01) 35 22 11
(aensidiat livsforsikringselskab)

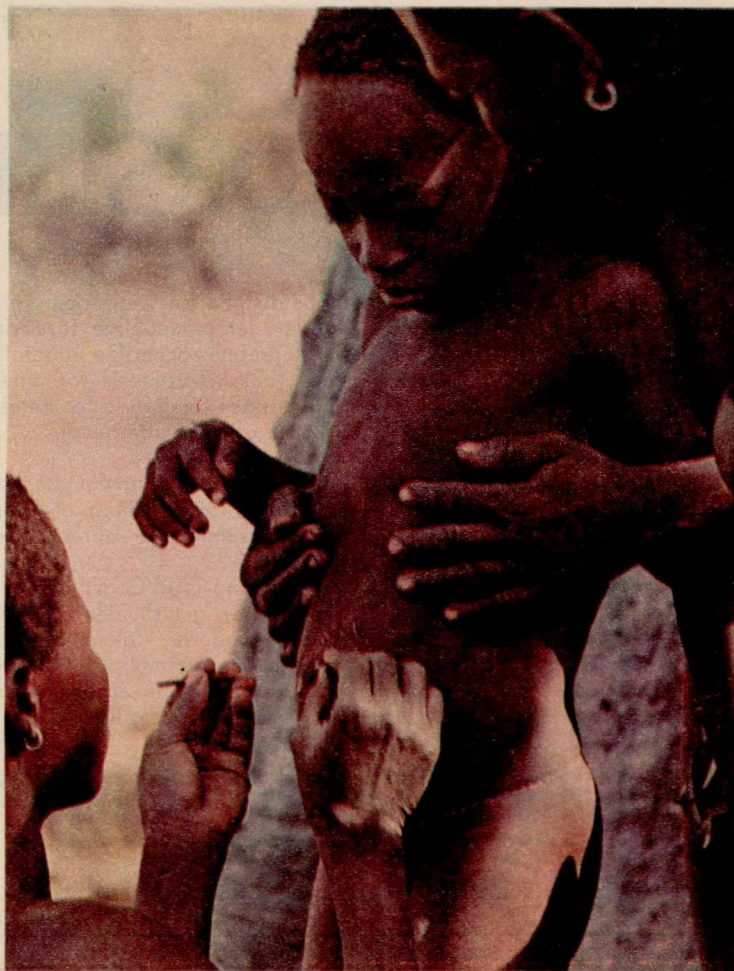
mange mindre missionsstationer, omfattende poliklinik og skole – de fleste steder er der senere bygget en trækirke med græstag.

En af disse stationer ledes af den danske sygeplejerske Erna Lindgaard, hvis brev jeg citerede i begyndelsen. I regntiden fra april til november er hun isoleret fra omverdenen i en stamme, hvis udviklingstrin svarer til jernalderens stade; hendes kolleger er medicinmanden og åndepæsten. Hun har været i stammen i 6 år og hører simpelthen til der. Afrikanerne kalder hende „høvdingens højre hånd“ – og de spørger hende til råds om alt. Er det tid at gå på jagt? – Hvad skal jeg dyrke på min mark?

Hun går på jagt med dem – hun med et leddeløst jagtgevær – de med spyd, bue og forgiftede pile. Hun dyrker selv en mark og forsøger at lære dem rentable metoder. Hun mægler mellem dem, når de er uenige, og hun forsøger at få lov til at kurere deres sygdomme trods modstand, der bunder i mystiske traditioner. For nogle år siden blev hun alvorligt syg midt i regntiden. Stammefolkene transporterede hende i en kano, lavet ved udhuling af en træstamme, nedad floden – over

Den danske lægemissionær, Ida Bangert, på besøg i en af distriktets landsbyer, mens hun undersøger en lille dreng, der er angrebet af stivkrampe. Til højre for hende ses Hans Arne Hansen.

Pigen på billedet herunder er 6-7 år. I denne alder begynder man at tatovere alle pigeboen i Ga'anda. I første omgang foretages en række snit omkring navlen, og i de følgende år fortsættes tatoveringen.

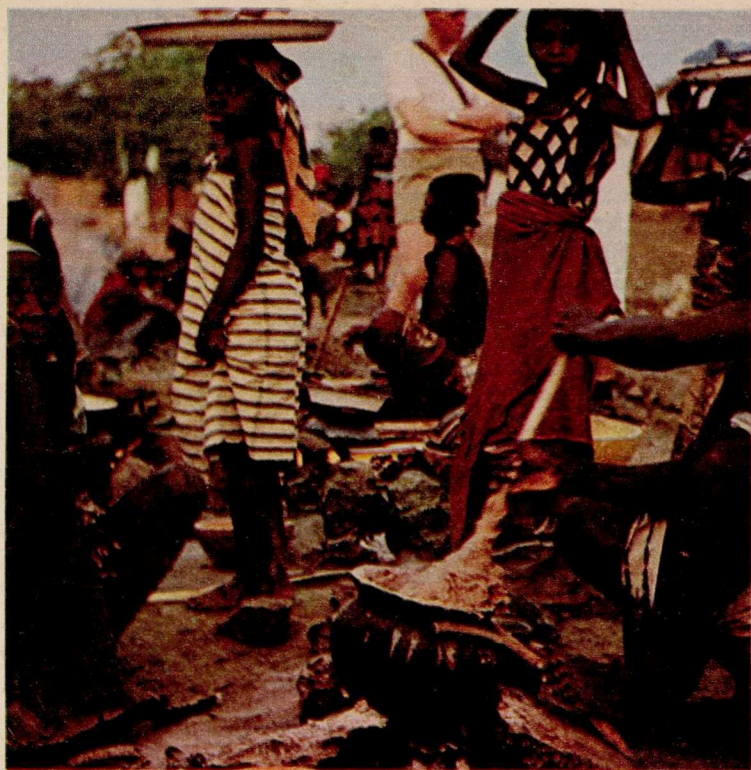

vandfald og andre forhindringer til hospitalet i Numan. Turen tog 8 dage. Man troede, hun allerede var død. 3 måneder senere var hun tilbage på sin station.

Hvert tredje år har hun 9 måneders ferie i Danmark. Det meste af ferien går med at rejse rundt til landets missionshuse for at fortælle om arbejdet og for at få folk til at yde flere penge til det store arbejde. I Danmark samles hvert år mere end 10 millioner kroner sammen til kirkens u-landsarbejde, men missionselskaberne mangler trods alt både mandskab og penge.

Missionærer er blevet kritiseret voldsomt for deres arbejde. Den mest almindelige anklage, der føres frem, er, at de kommer og tramper afrikanernes kultur ned og indfører en vesterlandsk kultur, som slet ikke passer til afrikanernes psyke. Jeg skal ikke kunne udtale mig om, hvorvidt det er rigtigt, men jeg har i hvert fald kun oplevet missionærer, som meget varsomt har forsøgt at undgå sådanne ødelæggelser og gør et uegennytigt stykke arbejde på steder, hvor der i aller højeste grad er brug for at efterleve budet „Du skal elske din næste som dig selv“.

HANS ARNE HANSEN.

Herover: De mandlige patienter på hospitalet i Numan har deres koner med til at sørge for madlavningen. Den foregår på en mark ved siden af hospitalet.

Herover: To unge kvinder på markedspladsen i Numan – et af centrene for det danske missionsarbejde i Nigeria. De tilhører fulanifolket – et nomadefolk, der lever af kvæghold.

Herunder: Endnu et billede fra tatoveringen af en lille Ga'anda-pige. Hun gennemgår operationen med tapperhed, bl. a. fordi tatoveringen er forudsætningen for, at hun senere kan blive gift.

DEN skovfattige egn vest for København vil der nu komme til at vokse mange træer op: *Vestskoven*, som der har været talt om i så mange år, er omsider undervejs. Det er *Herstedernes* Kommune, der har været førende i bestræbelserne for at skaffe hovedstadens og sine egne beboere rekreative muligheder på et 80 ha stort område, der ligger 15 km fra Rådhuspladsen. Her er der i første omgang udplantet 230.000 træer, hvoraf største delen er hentet i kommunens egne folkevognsbusser fra godset Knuthenborg på Lolland.

– Det er ikke nogen helt almindelig fremgangsmåde således at hente træer til en skov i en anden landsdel, men det var den eneste løsning, hvis Vestskoven skulle realiseres, siger stadsingeniør *Chr. Høegh*. Nedbøren har været ringe et par år, og træerne har kastet få olden af sig. Derfor mente vi det bedst at sikre os det nødvendige antal på denne måde, og sidste år forløb operation „Skovflytning“ helt efter programmet.

Også i år skulle der være kørt 230.000 lollandske bøgetræer til Vestskoven, men udplantningen har ikke kunnet fortsættes som planlagt. Træerne står imidlertid på Lolland og vokser støt, så der er ingen skade sket. De små bøgetræer løber ingen steder, men står lige så stille og bliver større og vil blive hentet hjem til Vestskoven, når tiden er inde, d.v.s. når de er omkring 80 cm høje. Her vil de menneskealdrer frem i tiden blive til glæde for utallige beboere af hovedstads-området, der for øjeblikket stort set kun har den gamle Jægersborg Dyrehave at ty til, når de får lyst til at komme i skoven.

Skovene tager til

Der er mange grunde til at hilse denne nye skov velkom-

men. Vort land har længe været skovfattigt og er det stadig, selv om der allerede nu er dobbelt så meget skov herhjemme, som der var for halvandet hundrede år siden, da det stod ringest til. Fra Valdemars-tiden og frem til omkring 1750 blev vore skove skamhugget, og store områder kom til at ligge hen som lyngklædt ødemark. Det har krævet store anstrengelser fra det offentlige og fra privates side at få landet bragt nogenlunde på fode igen i skovmæssig henseende. Og *det var ikke samme slags skov, man fik som erstatning* for den forsvundne:

I de forstmæssigt drevne skove har løvtræerne måttet vige for nåletræerne. Anderledes har det ikke kunnet være, når skovbruget skal svare sig økonomisk; for den årlige tilvækst i en granskov er gennemgående dobbelt så stor som i en bøgeskov, når den måles i kubikmeter træ, og den er hele tre gange så stor i pengeværdi. Allerede for hundrede år siden var man i skovbrugskredse klar over, at vort nationale bøgetræ havde udspillet sin forstmæssige rolle. I dag træffer man ikke mange andre rene bøgeskove end de selvgroede bondeskove ved Lillebælts-kysterne og enkelte andre steder. Statsskovene og skovene under de store godser består overvejende af nåletræer. Skal Douglas-granen da ende med at blive det nationale danske træ?

Nej, så slemt går det ikke. Udviklingen er allerede vendt, og man kan nu med sikkerhed sige, at den danske bøgeskov trods alt ikke vil uddø, men sikkert tværtimod trænge nåleskoven noget tilbage igen. Ikke mindst i løbet af den sidste menneskealder har skoven nemlig fået en samfundsmæssig funktion og værdi, der rækker langt ud over interessen i træproduktion. Mest iøjnefaldende er her skovens

værdi som rekreatiomsområde, og når byfolk drager til skovs, er det ikke for at se grantræer i plantage-eksercits, men for at vederkvæges i „bøgens lyse sale“. Man ser da også, at Vestskoven – der har skabelsen af rekreative muligheder som sit direkte formål – anlægges væsentlig som bøgeskov.

Lige så mange løvtræer udenfor som i skovene

Man kommer jo ikke udenom, at der er noget dødt ved nåletræer – de har ligesom ikke så meget at sige os som løvtræerne. Og selv om grantræerne er så langt de dominerende i vore skove, er det dog ikke dem, man ser mest til. Det hænger sammen med, at løvtræerne optræder mere spredt og falder mest i øjnene

i landskabet og i bybilledet. Man har skønnet, at der her i landet findes lige så mange enkeltstående træer og træer i grupper af de løvbærende arter, som der findes i alle vore skove tilsammen. Alene i København står der godt 20.000 træer langs gader og i gårde, og dem er københavnernes naturligt glade for – stadsgartneren har da også udgivet en omhyggelig fortegnelse over de kønneste og stateligste af træerne i byen. Også ude i landet er det træerne langs veje og stier, på baneskråninger, i hegn, i skel og ved huse, som synet og er de mest sigende.

Det var uforstandig rovdrift, der lagde de store oldtids- og middelalderskove øde, og det er gennem forstmæssig omhu og forstandighed, man

Nåletræernes fremtrængen er standset, fordi skovenes hovedfunktion i det moderne samfund ikke mere er at være en „træfabrik“.

BØGE-
TRÆETS
RENÆS-
SANCE

skridt for skridt har fået skovene bygget op igen; men til gengæld har det forretningsmæssige syn på skoven som en blot og bar „træfabrik“ ladet nåletræerne blive dominerende på løvtræernes bekostning. Nu har erkendelsen af skovens ubetalelige rekreative – man kunne også sige: mentalhygiejniske – værdi for industrisamfundets bybefolkning imidlertid sikret bøgeskoven mod at blive trængt yderligere tilbage. Hertil kommer, at man er ved at få øjnene op for skovens, og ganske særlig løvskovens, funktion som vældige luftfornyelses- og rensningsanlæg. Omregnet i penge skønnes værdien heraf i et støv- og røgplaget industriland langt at overstige værdien af det gavntræ, skoven også producerer. Det er blevet en god samfundsinvestering at plante skov – ja, det er simpelt hen ufor- svarligt at undlade det. Hvis

fremtidens byer skal være til at leve i, må der lægges store bæltter af skov omkring dem.

Vi forbruger i dag med alle vore tekniske hjælpemidler og de forbrændingsprocesser, der driver dem, gennemsnitlig sytten gange så meget af luftens ilt, som vi selv behøver for at holde os i live. Plantedækket er knap nok i stand til at assimilere det overmål af kultve- ilte, der resulterer heraf, og til at erstatte det vældige iltfor- brug.

I et stærkt industrialiseret område som Vesttyskland bli- ver der *hver dag* bebygget 70 ha jord, og *hver dag* bliver der taget 2000 nye skorstene i brug, samtidig med at 3000 nye biler kører ud på vejene og fylder luften med forbræn- dingsgas. Ifølge amerikanske undersøgelser er støvkonzen- trationen i storby-luft otte gange så stor som på landet, og efter tyske målinger er

skovluft omkring femten gange så ren som byluft. Det er der- for ikke mærkeligt, at iltman- gel er ved at blive en trussel, man må regne med, og at by- befolkningen kommer til at lide mere og mere af øjen- betændelse og bronkie-syg- domme og det, som værre er.

Industrien er begyndt med kunstig luftrensning, men det går langsomt, og det er dyrt. De bedste luftfiltre er træerne og skovene, der samtidig gen- nem deres iltproduktion for- nyer den udpinte luft i indu- striområderne. Man har på grundlag af målinger bereg- net, at en hektar granskov hvert år filtrerer 31 tons støv ud af luften, og en hektar løv- skov har en endnu større fil- tertvirkning.

Medens hele spørgsmålet om skovens betydning for *luftøkonomien* endnu langtfra er tilstrækkelig udforsket, har man længe været klar over

skovens indvirkning på kli- maet og deres betydning for et områdes vandøkonomi. Ifølge amerikanske undersøgelser er pengeværdien alene af dette sidste ti gange så stor som værdien af det gavntræ, skoven frembringer. Og FN's levnedsmiddel- og landbrugsorganisa- tion FAO anslår den blotte rekreativeværdi af de ameri- kanske nationalskove som større end værdien af træ- udbyttet.

Det er godt at vide, at der er skove i vækst rundt om os, og at der langsomt gror en ny renhed og styrke frem, tavst og temmelig upåagtet, men en sand hjælpestyrke, ikke til at undvære. Vestskoven må kun være en begyndelse. Vi må plante mange træer, hvis det skal slå til, at hvor der er fare, der gror det reddende også.

CONRAD RAUN.

HAR DE FÅET PROBLEMER MED DEN SLANKE LINIE?

Har De nået den alder, hvor maden begynder at sætte sig, kan Hermesetas kaloriefri sødetabletter hjælpe Dem. Det er også sundere at søde med Hermesetas, for Hermesetas forårsager ikke gæring og omdannes ikke til syre — derfor er Hermesetas bl. a. uskadelig for tænderne.

Hermesetas søder helt naturligt!

Dato på margarinen

Nu er margarineemballagen blevet forsynet med en god forbrugeroplysning. En todelt etikette meddeler nemlig prisen på margarinen såvel som en dato. Det sidste fremgår ved etikettens tekst: Sælges også den (og her er så en dato indført). Efter den dato, der er angivet på pakken, skulle den ikke længere findes i brugsens butik, men margarinen er butiksfriks på den anførte dato og kan fra den anførte dag holde sig i den naturlige forbrugstid i hjemmet. — Det vil sige, at der til forbrugerens betryggelse er „indbygget“ en naturlig forbrugstid i varen.

Alle FDBs margariner er blevet forsynet med denne forbrugeroplysning.

Forinden var alle FDBs salater datomærket på

samme måde, næste varegruppe, der forsynes med datomærkning, er halvkonserver, altså forskellige former for „sild i dåse“.

FORTSAT STÆRK FDB-FREMGANG

14 pct. stigning i omsætningen fra 1. halvår 1964 til 1. halvår 1965

DEN stærke fremgang i omsætningen, FDB kunne notere i 1964, er fortsat også i indeværende år. En opgørelse for 1. halvår 1965 viser, at fællesforeningens vareomsætning lå 14 pct. højere end i samme periode i fjor. Møbelomsætningen er endda steget hele 23 pct. Det almindelige prisniveau i samfundet lå for 1. halvår 1965 5-6 pct. over 1. halvår 1964, så der er altså også målt i varemængde en meget betydelig fremgang for FDB.

Om udviklingen i detaildet har man kun statistik for årets første fire måneder. Her havde brugsforeningerne iflg. den officielle beregning en fremgang på 12 pct. sammenlignet med samme periode i 1964. Private købmænd og fødevareræder har samtidig sat omsætningen i vejret med 8 pct. Købmandsforretningernes markedsandel er i tydelig tilbagegang.

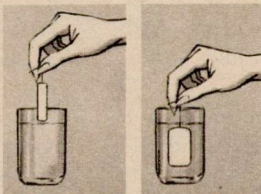
For stormagasinerne vedkommende kan det oplyses, at både *Magasin ANVA* i København og *Centralmagasinet* i Esbjerg har haft en stigning på 21 pct. i 1. halvår.

o. b. får den moderne kvinde til at føle sig frisk og velsoigneret.

Be' om o. b. næste gang - så er de grå dage en absolut privatsag og langt lettere overstået! - o. b. fås i Brugsen.

...en hel pakke o. b.

fylder ikke mere end Deres puderdåse! - den anatomisk rigtige hy-tampon, der gi'r Dem fuldstændig bevægelsesfrihed

Fri, frisk, helt på højde med Dem selv... sådan føler De Dem, når De bruger de små, nemme o. b.-tamponer, der sikrer Dem så behageligt, at De næsten glemmer, hvilke dage det er i måneden! Ingen nåle, intet bælte, ingen knuder - kort sagt, intet der fylder - heller ikke i Deres taske: selv den mindste lomme eller toilet-pung er stor nok til at skjule de små, sterilt indpakke de o. b.-tamponer

behagelig ... sikker ...

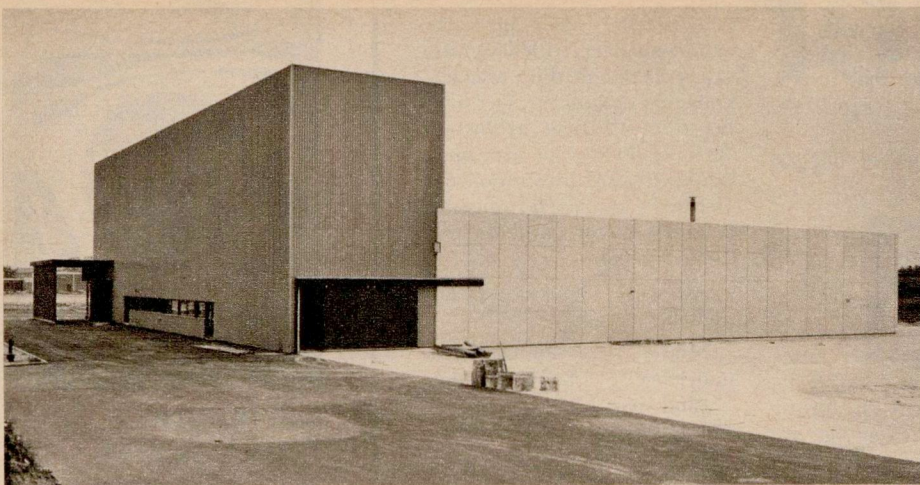
o. b. er den eneste hy-tampon med 4 længeriller og dermed større overflade, der sikrer 5-dobbelt opsu gningsevne! o. b. udvider sig rigtigt og umærkeligt i bredden - perfekt, som skabt til Dem!

10 o. b. normal eller 8 o. b. plus. Brugsanvisning i pakken. A/S Medicinalco

Kendt brugsforeningsleder bliver engelsk „vismand“

EN af den britiske brugsforeningsbevægelses mest fremtrædende skikkelser, lord *Peddie*, er blevet udpeget til at være en af økonomiminister *George Browns* fire „vise mænd“ i Englands økonomiske råd, The National Board for Prices and Incomes.

Det er et udpræget heldagsjob, og lord *Peddie* har derfor trukket sig tilbage som bestyrelsesmedlem for den engelske fællesforening. *Peddie* var tidligere i en årrække formand for Storbritanniens kooperative parti, som har 19 underhusmedlemmer.

DEN NYE DURISOL- FABRIK *i fuldt sving*

Tectum's nye Durisol-fabrik i Køge, som tidligere er omtalt i Samvirke, er nu i fuldt sving. Fabrikationen startede i juni med fremstilling af 6500 kv.m. tagplader til Gladsaxe-plans butikstov.

Efterhånden vil beskæftigelsen komme op på 35-40 mand, men karakteristisk for fabrikken er i øvrigt den høje automati-

seringsgrad. Hele blanderiet kan således styres af en enkelt mand ved hjælp af tidsure.

Blandingsprocessen foregår over loftshøjde, så råvaretransporterne ikke griber forstyrrende ind i det øvrige arbejde. Med transportbånd hæves råprodukterne op til blandingsmaskinerne: støbesand, strandsand, perlesten og

Den nye Durisol-fabrik. Fabrikshallen dækker 2000 kv.m., hvortil kommer en kontorfløj på 416 kv.m.

flint fra fire siloer, nåletræsspån fra et rense- og filtreringsanlæg og endelig kemikalier til imprægnering. Fra blandemaskineriet føres blandingen ligeledes på transportbånd til de otte produktionssteder, hvor den hældes ned i formene.

Byggeriet i Køge begyndte i august 1964 og er altså gjort brugsfærdigt på kun ca. 10 måneder.

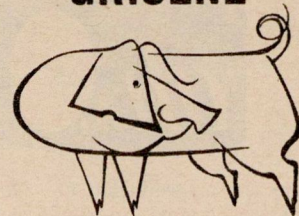
Som en stor del af sommeren formede sig, er der ingen tvivl om, at brugsens plastic-teltunderlag er en af de ting i bagagen, mange campister har været mest glade for. Det var

til uvurderlig nytte, skriver fotografen, som har sendt os dette billede. Ved hjælp af tøjsnor, et par grene og teltunderlaget fik vi et tag, som udvidede vor bevægelsesfrihed en

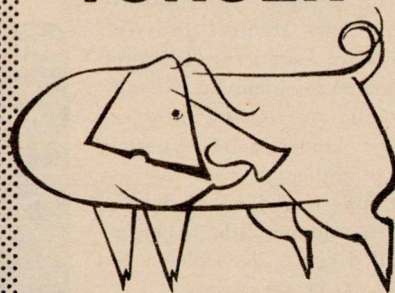
kedelig regnvejrsdag. En anden dag under et skybrud reddede vi situationen ved simpelt hen at lægge underlaget hen over teltet.

GRISENE

VOKSER

HURTIGERE

**Terramycin®
FODERTILSKUD**

er det bedste
foder-
antibiotikum

Terramycin fodertilskud giver større tilvækst, minimalt slagtesvind og mindre foderforbrug - De kan spare ca. 16 foderenheder pr. slagterisvin - altså noget der betyder større fortjeneste til Dem. Derfor har de danske landmænd nu i over 10 år foretrukket Terramycin fodertilskud.

I søkke à 5, 10, 25 og 50 kg.
Fås også i foderblandingerne.

forbruger nyt

redigeret af Bodil M. Begtrup

DANMARK er storproducent af æg. Alligevel er de æg, danske forbrugere køber i detailhandlen, tit for gamle. Dette triste resultat er Husholdningsrådet kommet til efter sin store ægundersøgelse, foretaget på foranledning af Landbrugsministeriet og Forbrugerrådet. Undersøgelsesrapporten er offentliggjort i *Råd og Resultater*, nr. 4 1965, og den fås i Husholdningsrådet, Amagerfælledvej 56, København S., til 2,50 kr.

Baggrunden for ægundersøgelsen er ægloven, der blev gennemført i 1963, og som bl. a. bestemte, at ægproducenterne kun måtte levere æg til de autoriserede ægpakkerier og ikke, som tidligere, sælge direkte til detailhandlen eller private. Loven bestemte også, at ægproducenterne skal have et vist tilskud gennem en ægafgift. Kun æg, købt på produktionsstedet til private husholdninger er undtaget fra bestemmelserne.

Både Husholdningsrådet og Forbrugerrådet protesterede på forbrugernes vegne meget kraftigt mod ægloven, fordi man skønnede, at den ville fordyre æggene, og at forbrugernes muligheder for at få nylagte æg blev meget beskedne. Loven betyder også, at der ingen konkurrence bliver indenfor ægsalget.

Det skulle være så godt

Som sædvanligt var forbrugernes protester nyttesløse overfor de stærke erhvervsinteresser, der stod bag ægloven. Men for at give forbrugerne lidt plaster på såret, blev det bestemt, at æg i papemballage skulle mærkes med ægkoden på kartonen, og at denne skulle oversættes til

åben ugeangivelse, så forbrugere kan se, hvilken uge æggene er stemplet i på ægpakkeriet.

Æg i løssalg skulle fortsat

UGEKODE	= UGEN
33	fra 18/7 til 24/7
78	fra 25/7 til 31/7
19	fra 1/8 til 7/8
ah... AEG	

Æg er for gamle

Det vil føre for langt at komme ind på selve undersøgelsen. Men resultaterne viste tydeligt, at langt de fleste æg er for gamle, når de når til forbrugere, og det kan vi ikke være tjent med.

Luftens temperatur og fugtighedsgrad er af meget stor betydning for æggens holdbarhed og kvalitet. Æg holder sig bedst i køleskabstemperatur (+ 5 grader) eller i kældertemperatur (+ 12 grader og 75-80 % luftfugtighed). Opbevares de ved stuetemperatur (+ 25 grader), forringes de tre gange så hurtigt som opbevaret ved kældertemperatur.

Husholdningsrådets prøve-

kun stemples i kode, men ægexportudvalget stillede gratis tavler til rådighed for alle ægsælgerende detaillister. Det blev henstillet til dem at hænge tavlerne med ægkoden op i butikken (se illustrationen). Dermed kunne forbrugere bedømme, hvor gamle de indkøbte æg var.

Alt skulle således være såre godt.

Men Husholdningsrådets undersøgelse viste noget andet. Tusind æg blev indkøbt. I tolv butikker fandtes ægkoden kun i to, og kun én havde ført den å jour. Man noterede også, at prisskiltning på æg kun fandtes i fire butikker. Det er ikke uden interesse, at prisen angives, for kiloprisen på æg varierer ganske betydeligt fra butik til butik både på land og i by.

Forbrugere har selv en stor del af skylden for de handlendes lemfældige behandling af ægkodelisterne. Hvorfor skulle de have besværet med at hænge dem op og føre dem å jour, når ikke en forbrugersæl spurgte efter dem. Vi forbrugere er tit nogle sløve padder, der nøjes med i stilhed at ærgre os over en for ringe vare.

smagning af æg viste, at nylagte kvalitetsæg, opbevaret ved + 5 grader eller 12 grader kunne holde sig indtil fire uger, før tydelig smagsforskel mellem dem og nylagte æg viste sig.

Kun hvis æg er korrekt opbevaret, kan det forsvares at sælge dem, når de er over en uge gamle ifølge koden.

Stemplede æg er tit ældre i kvalitet end koden viser. Om dette skyldes, at tiden mellem indsamling og stempeling er for lang, eller opbevaringsbetingelserne er ugunstige, eller en kombination af begge dele, lader sig ikke sige. Husholdningsrådet slutter:

Forhåbentlig vil undersøgelsen bidrage til, at såvel ægproducenter som forhandlere af æg får øget forståelse for betydningen af hurtig omsætning og tilpas kelig opbevaring af æg. Men forbrugere kan selv gøre en del for at skaffe sig kvalitetsæg ved at interessere sig i indkøbsøjeblikket både for æggens stempeldato og den temperatur, æggene er opbevaret ved hos den handlende - og foretrække at gøre indkøbene, hvor disse faktorer er i orden.

PLEJ HUSETS TRÆMATERIALER

TRÆ er blevet en naturlig del af huses byggematerialer. Det giver huset karakter og varme, fordi det står så smukt til alle slags murværk.

Men træ kræver lidt pleje. Det må behandles for at bevare farve og struktur, og det må beskyttes mod råd og svamp. Olitex, som fås i brugsen, er fortrinligt både til træets beskyttelse og vedligeholdelse. Det indeholder høj-effektive mug- og skimmeldræbende stoffer, som træværket opsluger samtidig med, at farve og struktur trækkes frem.

Olitex er fortrinligt både til inden- og udendørs brug, og det fås i nuancer svarende til pinje, mahogni, teak, cuba, valnød og palisander samt i sort. Til træværk, hvis farvetone man ikke ønsker ændret, som f. eks. udendørs vinduer og døre i teak, fås nu også farveløs Olitex. (Til teakmøbler og indendørs teakdøre og vinduer bruges kun FDBs teakolie).

Olitex er tyndflydende og derfor let at arbejde med, ligesom den rækker langt. Den fås i 1 liter dunke til kr. 6,55 og i 2½ liters til kr. 15,60. Olitex er uskadelig for planter og dyr.

tips

DANEFROST rejer er de store grønlandske rejer, som hører blandt verdens bedste. De kan være lidt lyse i farven (afhængigt af, hvor de er fanget), men jeg har fundet på at drysse ganske lidt af FDBs søde paprika over dem, ryste dem lidt sammen, så paprikaen fordeler sig jævnt over dem, og de bliver perfekte i farven.

SET I BRUGSEN

CHOCOLADECIRKLÉR

i æsker med 20 stk. til 1,95, som er så fikst lavet, at de kan bruges til meget andet end at lægge på en Karen Kok kiks. I hver cirkel er der præget et kors, så den nemt kan deles i fire stykker. Det er en fin idé.

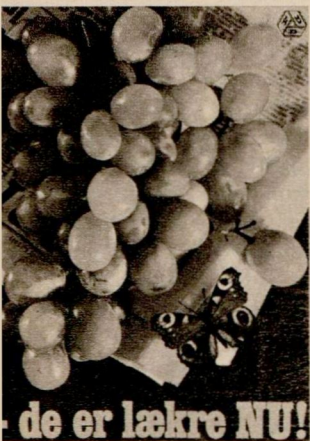
De små, lette trekkanter er glimrende til at pynte kager og desserter med. Jeg har brugt dem som kant på lagkager og lavet de smarteste „konditor“kager med dem. Hertil brugte jeg Karen Koks kageskaller, som blev fyldt halvt op enten med en fin æblemos, kogt med ægte vanille (vanillestænger er blevet billigere i tidens løb) eller frugtsalat eller ananasterninger. Over fyldet lægges en skefuld flødeskum, som pyntes med en eller to trekkanter. Trekkanterne pynter også en citron- eller ananasfromage på en ny måde, og den let bitre chocolate er en fin kontrast til fromagens søde smag.

Sikken et held, at jeg opdagede chocoladecirklérne.

ITALIENSKE REGINA VINDRUER

i massevis i frugtafdelingen. Septemberdruer er årets billigste, og de små, tyndskallede og meget søde Reginadruer koster så lidt, at man kan tillade sig at svælge i vindruer. Sæt en stor skål på bordet, den pynter og smager efter „dagens ret“, men sæt også en skål med vand frem, for druer skal helst skylles umiddelbart, før de spises. Skyllende druer holder sig ikke pæne og friske ret længe.

Vindruer er også ved festlige lejligheder en yndet bordpynt i stedet for blomster, hvadenten de dynges op på et smukt fad eller lægges øverst i frugtskålen med efterårets danske frugter.

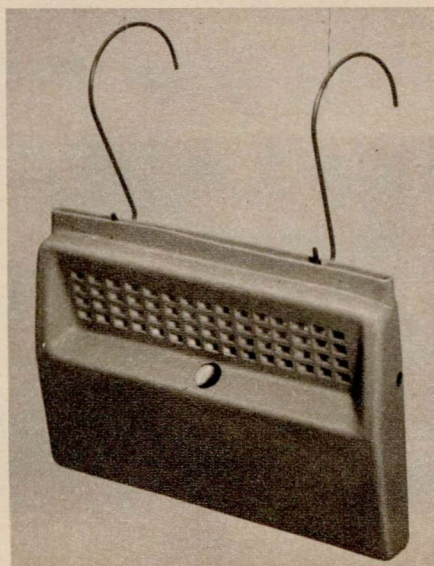
de er lækre NU!

EN NY KAREN KOK REJESALAT

Den smager godt, og man skal ikke lede med lup efter rejerne i den. De er der, men rejer er som bekendt dyre, så rejesalaten er Karen Kok salaternes dyreste, 200 g koster 1,98.

Forleden havde jeg gæster, der skulle kræses særligt op for, så jeg købte to bægre rejesalat og en pose Danefrost rejer. Halvdelen blandede jeg i Karen Kok rejesalaten, som også blev krydret med lidt hvid peber og citronsaft. Resten af rejerne dryssede jeg med paprika (se under Tips) og dryssede dem over salaten, der blev serveret i en meget lav skål, foret med lysegrønne salatblade. Det så sandelig både dyrt og fornemt ud.

EN PLASTIC VANDFORDAMPER

med filter til 5,95. Den hedder noget så tosset som Vandi U-Universal, men ellers er den ikke så tosset endda. Selve fordampere er af hård polyætylen med plastovertrukne ophængningskroge, der passer til plade- og ribberadiatorer. Den rummer en liter vand og fås i farverne naturel, lysegrå og creme.

I moderne, velisolerede huse er der ikke samme træk fra vinduer og døre som i de gamle, og luften bliver derfor mere tør i stuerne end behageligt er. Vandfordamper tilfører luften fugtighed, og for at opnå den tilstrækkelige fugtighedsgrad er det bedst at have en fordamper på hver radiator. De må daglig fyldes op med vand, da den virker bedst, jo mere vand der er i den. Påfyldningen foregår let gennem hullet i vandfordamperens forside.

Cirkelvac-kaffedåser til frysevarer?

Kan Cirkelvac-kaffedåserne bruges til nedfrysning af bær, kød, fisk, grøntsager eller midt-dagsretter, er der mange, der har spurgt om.

Vi har talt med FDBs central-laboratorium, som siger, at det må *frarådes* at bruge dåserne hertil, fordi fødemidlernes syreindhold *kan* angribe dåsernes for-tinning, og når den er borte, får maden afsmag af metal.

Franske kartofler

Jeg køber tit brugsens franske kartofler, for de er så gode, men det er poserne ikke. Kan vi ikke få nogle bedre, spørger fru Ellen.

De gamle cellophanposer er forlængst udskiftet med stærkere og smukkere poser, som beskytter det gode indhold bedre end hidtil.

Bedre end dyrt legetøj

Jeg har købt brugsens plast-pinde til pindemadder, og med dem og et lille stykke af en isoleringsplade med huller i (akustik-plade), har jeg lavet et glimrende stykke legetøj til mine småpiger på 2 og 6 år. For hver ende af isoleringspladen har jeg slået to træklodder, lidt højere, end pin-

dene er lange. Den lille morer sig med at sætte pindene i hullerne og tage dem op igen, og det går der en masse tid med. Den store pige laver de fineste mønstre med de farvede pinde, og snart skal vi til at finde ud af lette spil à la Dam eller Halma. Vi har fået et dejligt legetøj for næsten ingen penge, skriver Inge Poulsen, Pårup pr. Nørrebalke.

Fin idé, som vi gerne giver de 35 kr. for.

Det nye fyr på Dvale Grunde i Læsø Rende.

SEJLBARE

FYRTÅRNE

i stedet for

FYRSKIBE

DANMARKS første fyr med landingsplads for helikoptere udsender i fremtiden sine blink fra *Dvale Grunde* i Læsø Rende. Og dermed har fyrskibet ved en af de danske farvandes mange farlige grunde måttet opgive ævret til fordel for et fast fyr.

Farvandene omkring de danske kyster er en hel labyrint af sejlrender og lave grunde, hvor skibe ikke kan sejle. Derfor er det nødvendigt med advarselsskilte her

i form af fyr. Det var midt i forrige århundrede, da dampskibsfarten slog igennem, at Danmark fik sine første fyrskibe. Flere århundreder før var de første fyrtårne ved kysterne blevet opstillet, men de slog ikke mere til.

14 fyrskibe fandtes indtil for få år siden rundt om i danske farvande, men hvor det er muligt, skal de efterhånden erstattes af såkaldte båke-fyr, det vil sige faste fyr på små, kunstige øer. De

har nemlig mange fordele fremfor fyrskibene. For det første arbejder et båke-fyr automatisk eller fjernstyret inde fra land og er altså meget billigt i drift i forhold til fyrskibene, der kræver stort mandskab. For det andet er det fuldstændig stabilt i al slags vejr. Det bliver ikke slået ud af kurs under en storm, og det skal ikke under en isvinter inddrages af frygt for indeisning og ødelæggelse. Frem for alt kommer dets lysstråler altid fra sam-

me plet, hvilket gør det muligt at lade dem lyse i farvede vinkler. Det gør det lettere for skibsfarten at identificere fyret – og positionen kan beregnes mere nøjagtigt.

Danmarks første automatiske fyr på havet er *Jerg Båke*, der blev opført 1962 nord for Fanø ved indsejlingen til Esbjerg havn. Erfaringerne med dette fyr har været så gode, at Fyrvæsnet i 1964 gik i gang med at bygge et båkefyr til Læsø Rende. Mens *Jerg Båke* blev bygget på stedet, er Læsø Rende Fyr bygget på land som et cylindrisk betonskib, hvorpå der står et 18 meter højt fyrtårn. „Skibet“ kan bugseres som en anden lastpram; når det er på bestemmelsesstedet, pumpes sand op i skroget, indtil det står fast forankret på havbunden, men hvis det bliver nødvendigt at give fyret en ny position, for eksempel hvis sejlrenden ændres, lænses det for sand og kan så sejle igen.

Selve fyret er 5 meter i diameter og har øverst en platform, hvorpå helikoptere kan lande, når der skal foretages eftersyn, idet de daglige funktioner dirigeres per fjernstyring fra Hals Barre Fyr cirka 30 km sydligere.

Fyrvæsnet har som nævnt planer om at erstatte endnu flere fyrskibe med båke-fyr. I første række Ålborg Bugt Fyrskib (Østre Flak), Kattegat Sydvest Fyrskib (Schultz Grund) og Lappegrundens fyrskib ved Helsingør. De to første af disse båke-fyr vil komme til at ligge uden for de minestrøgne ruter, og de kan derfor ikke bygges og anbringes, før mincefaren i de danske farvande er overstået. Og på Lappegrunden bliver ikke bygget noget båke-fyr, før planerne om en Øresundsbro er helt afklaret.

NYT MØBELKATALOG

Disse smukke kombinationsmøbler tegnet af arkitekt Jørgen Bækmark er blandt de nyeste møbler fra FDB.

Udfyld denne kupon og send den til FDB Møbler Roskildevej 45, Glostrup, så vil De gratis få tilsendt den nye udgave af vort møbelkatalog. ➔

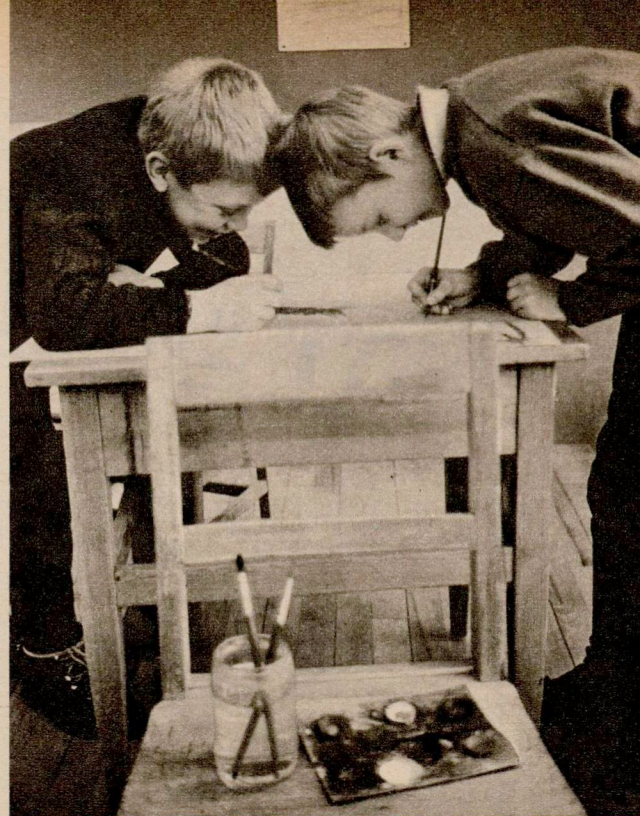
KUPON

NAVN _____

ADRESSE _____

MØBLER

DUKKETEATER

skolens hovedfag

Lille landsby ved lapmarkens grænse med imponerende kunstnerisk indsats

MANGE små danske fjernseere spærrede øjnene op, da TV fornylig startede en serie dukketeater-udsendelser. Det er en idé, som giver genklang i børnesind. *Hvor stærk genklang*, fik man fornemmelsen af, da svensk TV for nogen tid siden bragte en reportage fra en nordsvensk landsbyskole, hvor svensk-undervisningen – med statens tilladelse – i mange år har formet sig som en yderst populær dukketeater-leg.

Næsten alle 30 elever i den lille jemtlandske landsby *Skuckus* skole er på en eller anden måde med i forestillingerne på skolens modelteater. Og de længes næsten mere efter det, man i Sverige kalder modersmål-timerne, end efter fritimerne i weekenden.

Når staten allerede for tyve år siden gav lærerparret *Per* og *Margit Knis* lov til at foretage dette frimodige udsving fra normen, skyldes det den overbevisningens varme, hvormed lærer Knis gjorde gældende, at modelteater er både modersmål-undervisning, læseøvelse, tegning, sløjd og meget andet på en gang.

Øverst til venstre: Et scenebillede fra Aladdin. Foroven til højre og herunder: Fremstilling af dekorationer er en fornøjelig form for undervisning i formning.

Men børnene nøjes ikke med at syse med denne yndlings-leg i timerne. Man mødes også tit om aftenen hjemme hos læreren og hans kone for at fremstille nye dukker til nye skuespil. I øjeblikket råder teatret over et galleri på over 500 dukker til otte klassiske komedier, bl. a. „Aladdin“, „Det gamle spil om Enhver“ og Shakespeares „En skærsommernatsdrøm“. De bygges over et ståltråds skelet, forsynet med et par solide, støbte blyfødder, som får dukkerne til at stå sikkert på benene, når børnene fører dem over scenen. Skelettet beklædes med vat, der klistres til en fast form, og så følger den interessante proces at klæde dem på.

Det foregår med materialerne fra en skatkiste af brogede klude, perler, blonder, fjer, garn og andre mærkelige sager, skænket af byens samlede befolkning, som interesserer sig næsten lige så meget for Skuckus modelteater som eleverne. Lærerfruen

står for denne del af fremførelsen med megen fantasi og frodighed.

Men er man kommet så vidt, er der store og indviklede opgaver tilbage. Børnene skal dels lære deres roller, dels være belysningsmestre, dukkeførere, arrangere scene-skifte og sang- og musikindslag. Først får hver skuespiller sin rolle indøvet individuelt – en vigtig detalje: under denne proces luges forkert udtale, dårlig betoning og grammatikalske vildskud bort under store anstrengelser.

Skoletimerne rækker langt fra altid til. Men det tager man ikke så nøje i Skucku – et år, da man ikke havde nået at forberede den årlige offentlige forestilling for byens folk på grund af sygdom, inden skoleåret var forbi, bad børnene så mindeligt om at få lov at bruge en del af ferien til at gøre forestillingen færdig, og de fandt det helt i orden, at den første uge af sommerferien gik med en vældig slutspurt, førend fore-

stillingen kunne løbe af stabelen på modelteatrets én kvadratmeter store scene.

For lærerparret Knis er modelteatret en hjertesag. De har arbejdet med det i tyve år med aldrig svigtende begejstring og givet det utallige af deres fritimer. Men de erklærer, at de føler sig rigeligt belønnet i den glæde, energi og skaberkraft, de har set arbejdet lokke frem hos børnene, og de opfatter det først og fremmest som et positivt resultat at have set mange fåmælte, kantede og generte småfolk blive mere åbne og frigjort under arbejdet med en rolle og stimuleres, mens de tumlede med farveladens utallige muligheder til brug for sætstykker, dukker og andre rekvisitter.

Skucku-børnenes modelteater har, også før TV-udsendelsen, fået sit ry bragt langt udenfor Jämtlands grænser – det har bl. a. gæstespillet på lærerhøjskolen i Stockholm med „Cyrano de Bergerac“ på opfordring af skolens ledelse.

TRÆT TØJ
BLI'R SOM NYT
og strygningen går som en leg
med

crackfree
vaskestivelse

TEDDY
VENTILSUT
med skumgummi

BLIVER ALDRIG FLAD

Ringene kan ikke knække
TEDDY VENTILSUT er en ny, praktisk sut. Den kan ikke blive flad, for den lille ventil indeen giver luften fri passage
Og på grund af det lille skumgummiindlæg kan sutten heller ikke bides over af den lille

Dansk patent nr. 93868

Cecil er altid ensartet rullet...!

-og så kan man smage den gode tobak i Cecil...!

-derfor er der bedre træk i Cecil...!

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil; den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

SKANDINAVISK TOBASKOMPAGNI

KØREPLAN MED 49 „STATIONER“ FOR BRUGSENS BYGGE-PLANER

På arkitektkontorets projekteringsafdeling følger man en byggesags udvikling ved hjælp af en tavle, hvor farvede klodser ud for hver enkelt større byggesag viser, hvad der er klar til at gå i arbejde uge for uge. Det er en af de måder, hvorpå arkitektkontoret centralt følger en bygge-

sag. Det store overblik er også nødvendigt her, idet kontoret for tiden har 600 (seks hundrede!) store og små byggesager til behandling. Heraf er de 150 sager af mere presserende karakter, og kontoret har konstant 20 større Brugs-projekter under bearbejdelse!

**Landsanalyse,
nye konsulentty-
per m. m. gør det
muligt for FDB
at opstille specia-
list-program for
det fremtidige
Brugsbyggeri**

med bestemmelser, der kun gælder lokalt, og som måske på visse områder er helt afvigende fra nabokredsens. Og som for at sætte prikken over forvirringens store i, så er det i mange politikredse umuligt at købe et eksemplar af politivedtægten – den har været udsolgt i mange år!

*

Når disse meget afvigende, lokale bestemmelser ikke tidligere var noget stort problem for byggeriet, skyldtes det, at dengang var en byggesag et ret ukompliceret anliggende, som myndighederne kun meget sparsomt blandede sig i.

Men siden er udviklingen gået støt i retning af større og større kommunal og statslig indgriben. Der er mange årsager hertil, blandt andet ønsket om planmæssig udvikling af bysamfundene og statens ønske om af beskæftigelsesmæssige eller økonomiske grunde at dirigere byggeaktiviteten.

Den tid, det tager at få alle de fornødne godkendelser og tilladelser, kan derfor, ikke mindst når det drejer sig om et erhvervsbyggeri som for eksempel opførelse af en ny Brugs-butik, være meget uberegnelig. Fra et projekts udarbejdelse til boligministeriets igangsætningstilladelse foreligger kan i en sådan sag godt gå år og dag.

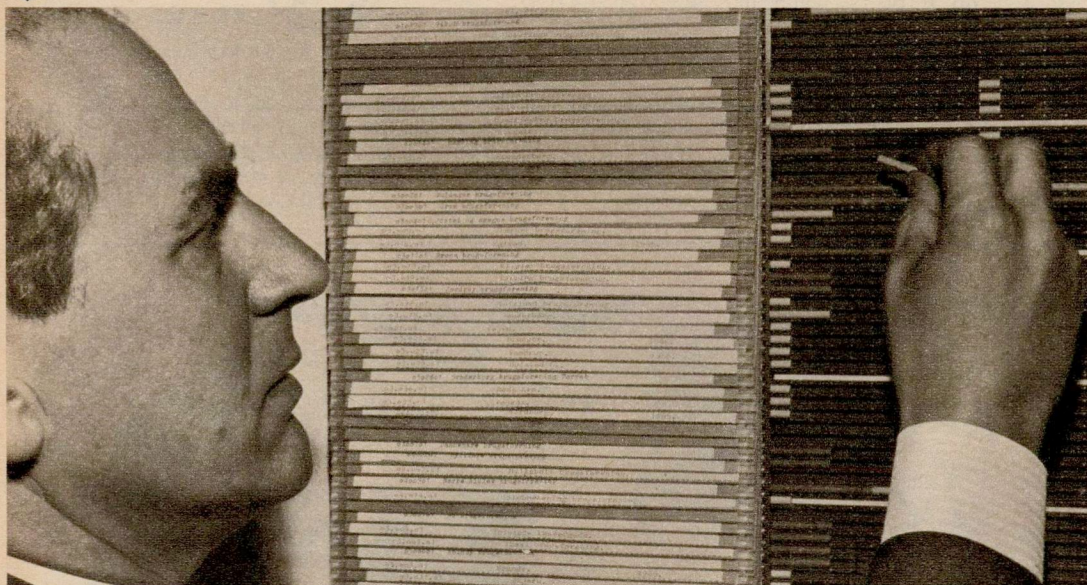
Til yderligere besvær for den planlagte, nye Brugs-butik kommer så tilmed alle problemerne omkring *ændringerne i befolkningens struktur* (for eksempel vandringerne fra land til by) og befolkningens *ændrede købevaner* og leveform (det sidste udtrykt i bl. a. bilismen).

Og læg så hertil, at byggeriet og ikke mindst *erhvervsbyggeriet* er rask på vej ind i en *forvandling fra håndværk til industri* med helt nye byggemetoder og -materialer.

Alt i alt en problem-ophobning, der nok kan gøre en bygherre gråhåret. Hvis han ikke som brugsforeningerne har den mulighed at lade FDBs konsulenttjeneste og arkitektkontor klare alt!

*

Det er ikke noget nyt, at FDB påtager sig at projektere og bygge

For nogen tid siden skulle FDBs arkitektkontor i en byggesag opnå tilladelse hos en af vore mange kommuner i en byggesag. Den embedsmand, hvorunder sagen sorterende, måtte venligt, men beklagende meddele, at *han* ikke havde kompetence til at afgøre sagen; den måtte forelægges et ministerielt udvalg.

Herfra kom den ønskede tilladelse nogen tid efter. Underskrevet af det *ministerielle* udvalgs formand. Som viste sig at være den selvsamme person, der i sin egenskab af kommunal embedsmand ikke kunne give tilladelsen!

I en anden kommune skulle

opnås en tilladelse i forbindelse med indretning af viktualieafdeling i et supermarked. Det kunne sundhedskommissionen dér *ikke* tiltræde. I nabokommunen blev en tilsvarende ansøgning derimod bevilget. I begge kommuner var én og samme person formand for kommissionen!

Dette er nogle af de mere kuriøse eksempler på de overraskelser, som den, der går i gang med et byggeri, kan vente sig. De skal *ikke* opfattes som en dokumentation på, at der rundt omkring i nogleposter sidder folk, hvis livs indhold er at genere byggelystne medborgere. Eksemplerne er der-

imod en understregning af, at blandt byggeriets mangesidede problemer er også det meget krævende at fremskaffe et hav af godkendelser og tilladelser hos myndigheder i kommuner, amt, ministerier m. m. Og at opfattelsen af, hvad man må og ikke må, meget vel kan svinge meget stærkt fra sted til sted, *fordi det endnu ikke er lykkedes at skabe en landsomfattende koordinering af de enkelte kommuners bestemmelser*, der berører byggeriet. For eksempel har Danmark ikke en lands-sundhedsvedtægt, men en uoverskuelig række lokale, der slet ikke „hænger sammen“.

På samme måde har hver politikreds sin egen politivedtægt

Brugs-butikker med løsning af alle de dertil knyttede problemer. *Nyt er det derimod, at FDBs konsulenttjeneste og arkitektkontor på baggrund af de senere års erfaringer har foretaget en radikal omorganisering af den måde, hvorpå en byggesag bliver behandlet. Tidligere var groft sagt princippet det, at en enkelt konsulent og arkitekt fulgte en byggesag, fra ønsket opstod i den lokale forening, til butikken stod færdig. Nu derimod passerer sagerne fra den ene gruppe specialister til den anden, alt mens sagen hele tiden følges centralt, og der sørges her for, at det rigtige sker på det rigtige tidspunkt.*

Der er mange årsager til, at en sådan specialistgruppe-behandling først nu har kunnet lade sig gøre – og vel at mærke blive sådan, at den er andet og mere end blot en ny måde at stille de samme tinsoldater op på.

Tag for eksempel noget for en byggesags videre udvikling så helt afgørende: *hvor skal Brugsen ligge?*

Opriidelig blev brugsforeninger ofte placeret helt ud fra, hvad vi i dag vil kalde tilfældigheder. På landet i bedste fald ud fra hensynet til placeringen af mejeriet, der som regel var der i forvejen, og hvis mælkekuske var en værdifuld vareudbringer for Brugsen. Der udover spillede

det dengang ikke større rolle, hvor Brugsen lå.

Helt anderledes i dag. I dag spejder man imidlertid ikke længere efter mejeriets skorsten – nu har man bl. a. brugsforeningsbevægelsens landsanalyse til at vejlede. Den er skabt af konsulenttjenestens analysegruppe.

Til at hjælpe brugsforeningerne med at udnytte denne landsanalyse har centralafdelingerne deres udviklings-konsulenter, der som de første rykker i marken for at foretage indsamling af de oplysninger, der skal danne grundlag for omsætningsvurdering, arealbehov, valg af butikstype, beliggenhed m. m.

Landsanalyse og udviklings-konsulenter – to helt nye ting, uden hvilke en på realistisk fremtidsvurdering byggende behandling af byggesagen ville være vanskelig.

På tilsvarende måde er på en byggesags øvrige trin kommet så megen ny viden og erfaringsmateriale til, der gør, at FDB nu kan lade sagen passere led efter led af konsulentgrupper og arkitektgrupper m. m., der på hver sit område er specialister i at løse problemerne.

Konsulenttjenestens analysegruppe har tegnet landsanalysens egnsopdelinger ind på kort og sammenholder nu disse med oplysninger, som udviklingskonsulent har indsamlet i forbindelse med en aktuel byggesag.

En specialist sørger for, at projekterne tilpasses lovene om byudvikling, om byplan, landsbyggeloven (der først fornylig er trådt endelig i kraft), de kommunale bygningsvedtægter o. l. FDBs *ejendomsadministration* står bag køb af grunde og ejendomme, hvor FDB går ind for en sådan investering; konsulenttjenestens *regnskabsgruppe* opstiller økonomiske beregninger over investeringsbehov, omsætningsmuligheder med tilhørende driftsbudgetter m. m.

*

Frem og tilbage mellem først og fremmest konsulenttjenestens og arkitektkontorets respektive grupper (men også andre FDB-

komplerede vandring ikke forvilder sig ind i en blindgade? Det gør man ved at lade enhver byggesag ledsage af en standard-„køreplan“ (med ikke færre end 49 „stationer“), i hvilken alle implicerede FDB-medarbejdere på ethvert af sagens trin er tydeligt angivet. Og som samtidig gør det muligt hurtigt at danne sig et overblik over, på hvilket trin en sag befinder sig, og hvad man venter på for at kunne gå i gang med næste arbejdsstrin.

*

Nu kunne det måske synes, som om der i denne systematisering og centralisering ikke kan blive

En ny Brugs-butiks åbning skal naturligvis ikke gå af i stilhed. „Køreplanen“ fastsætter bl. a., hvornår Reklame-Tjenesten skal begynde at udarbejde annoncekampagne i den anledning, og her er Reklame-Tjenestens tegnestue ved at lave et annonceudkast til en sådan begivenhed.

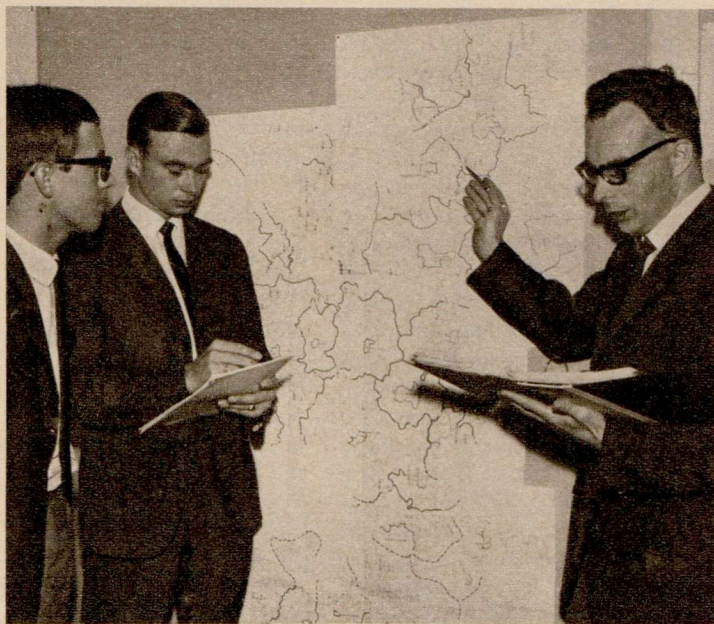
afdelinger er impliceret) bevæger en byggesag sig, alt mens den foretager spring snart til en offentlig myndighed, snart til den lokale brugsforening eller FDBs bestyrelse. I første omgang som et ikke fuldt detaljeret projekt; i anden – når ministeriets igangsættelsestilladelse foreligger – i en til mindste detaljer udarbejdet plan.

Hvordan sikrer man sig nu, at en sag under denne lange og

mange muligheder for den lokale brugsforening til at gøre sin indflydelse gældende.

Sådan er det naturligvis ikke. De mange specialisters opgave er ikke at borteliminere den lokale bestemmelsesret, men er tværtimod en hjælp for den lokale forening til selv at træffe valg i stort som i småt på grundlag af hele den store viden, der i dag eksisterer om detailhandelens problemer.

Først og fremmest er initiativet overladt til den lokale brugsforening, og der bliver naturligvis ikke projekteret og senere udført noget, som denne ikke er gået ind for. Ligesom naturligvis også FDBs bestyrelse i de tilfælde, hvor FDB går ind i de økonomiske forpligtelser, skal give sine tilsvarende godkendelser.

VITALITET

VELVÆRE OG ENERGI...

er nødvendig for denne forretningsmand - han skal altid være i topform til dagens forhandlinger

store middage og selskabelige sammenkomster er hyppige begivenheder - dejligt, men trættende

næste morgen atter frisk og veloplagt - takket være SAMARIN - familien nyder hvert minut

Det er en tilværelse, der kræver vitalitet og overskud af energi - og det går fint - med et glas SAMARIN 2 gange daglig. Det skulle De også prøve. Den friske, velsmagende SAMARIN bør også være med i Deres hverdag - perlende og boblende bringer SAMARIN velværet og vitaliteten ind i organismen - snyd ikke Dem selv - hold Dem i fin form

CEDERROTHS - køb SAMARIN i dag!

I DE senere år har en ny lyd blandet sig med de gængse lyde på restauranter, kaffebarer og kroer omkring i landet. Det er det hårde, skarpe smeld fra håndtaget på en spilleautomat, når en gæst prøver lykken på de stadig mere populære apparater, som i dag er opstillet mindst et par tusinde steder.

Undertiden efterfølges smeldet fra håndtaget af en let klirren fra tre-fire spillemønter, der kommer ud som gevinst, og en meget sjælden gang af lyden fra over hundrede mønter, der giver den uhyre heldige spiller mulighed for at fortsætte dette underholdningsspil mange gange endnu.

I lige linie stammer disse apparater fra de amerikanske *Bell Fruit-automater*, som den berygtede Chicagogangster fra 1920'ernes USA, *Al Capone*, tjente styrtende på. Overalt, hvor han og hans bande huserede, blev de handlende truet til at installere automaterne. Overskuddet, som løb op i millioner, strøg *Al Capone*.

Senere blev denne amerikansk-italienske gangsters terror brudt af myndighederne. Det gik endog så vidt, at lovgivningen bestemte, at enhver i USA, der så en sådan automat, kunne slå den i stykker og tage pengene i den.

Ad mærkelige veje nåede nogle af *Al Capones* spilleautomater til Danmark. En højesteretsdom for 25 år siden bestemte, at de kunne anvendes, hvis blot spillet formede sig som ren og skær underholdning.

For en halv snes år siden gentog højesteret i en dom, at brugen af spilleautomater ikke kunne betegnes som hasard, og derfor heller ikke var ulovlig, så længe der var tale om underholdningsspil. Tre år

tidligere var Københavns byret kommet til det modsatte resultat. Her fastslog retten i en dom, at der var tale om hasard, og en grosserer fik 22 automater konfiskeret sammen med 81.000 kr., han havde tjent på de opstillede apparater.

AFGIFTSOBJEKT

Siden frifindelsesdommen ved højesteret i 1954 er der opsat adskillige nye spilleautomater. Så mange er der kommet, at assurandør *Breiting*, København, mente, der var tale om et nyt skatteobjekt, som kunne give statskassen henved 1 mill. kr. om dagen fra de ca. 10.000 apparater, han anslog, der fandtes i hele Danmark.

Han gik til et folketingsudvalg, som netop var i gang med en større undersøgelse af, hvorledes der kunne skaffes flere penge til statskassen gennem takst-, skatte- og afgiftsforhøjelser. Her blev man overraskede over, at der skulle være tale om en så vældig omsætning i spilleautomaterne. *Det er jo et fantastisk tal*, sagde formanden for udvalget, *Carl Petersen*.

- Hvormange automater er der da, og hvad kan de give i indtægter til statskassen, hvis man pålagde en afgift på 25 procent? spurgte udvalget derefter finansministeriets embedsmænd.

Svaret fra skattedepartementet lød, at man højst regnede med en årlig indtægt på 10 mill. kr. Herfra måtte endda trækkes administrationsudgifter, samt den nedgang i de skattepligtige indkomster, restauratører og ejere af spilleautomater måtte få som følge af afgiften. Derimod kunne man ikke oplyse noget nøjagtigt tal på automaternes antal, men mere end et par tusinde regnede man ikke med, der fandtes.

Hos Københavns politi, hvor man giver tilladelse til at opstille spilleautomater, oplyses det, at der er givet omkring 400 sådanne tilladelser i Københavns kommune. En årlig afgift på 10 kr., som kommunen har opkrævet, er i år sat op til 50 kr., men i andre kommuner, f. eks. Lyngby-Tårnbæk er det helt gratis, medens atter andre opkræver fra 300 til 1000 kr. i afgift om året for en enkelt spilleautomat.

KÆMPE-OMSÆTNING

Hvert år bliver tilladelsen fornyet, men misbruges den - det vil sige, hvis politiet gennem kontrolbesøg opdager, at der spilles om penge, eller at gæsterne kan købe spise- eller drikkevarer for de spillemønter, der vindes i automaterne - bliver tilladelsen omgående inddraget. Principielt må spillemønterne, man får som gevinst, ikke kunne bruges til andet end fortsat spil. Dog har Tivoli i København en særlig ordning.

En snedig anordning i spilleautomaten sorterer derfor de umagnetiske 25 ører, der puttes ind af spilleren, direkte ned i apparatets pengekasse, som ejer og lejer deler mellem sig, medens de øvrige spille-mønter, der er magnetiske, går ned i den pulje, hvorfra der kan hentes gevinst.

I København er det Statsprøveanstalten, andre steder i landet andre offentlige institutioner, der udsteder certifikater, som siger god for automaterne, blandt andet for den sortere-anordning, der skal hindre spilleren i at vinde rigtige „menneskepenge“. Denne side af spillet er altså under skarp kontrol, og politiet i hovedstaden hævder, at de mønter, de heldigste af gæsterne vinder ved automaterne, al-

drig omsættes som betaling for drikkevarer eller anden fortræng.

Andre, som er mere velbevandrede i den praktiske side af sagen hævder imidlertid, at den voksende spillelidenskab, der undertiden kan udarte til, at der ligefrem dannes kø ved en spilleautomat, står i forbindelse med, at mønterne kan omsættes til materielle goder.

Der findes ikke så få eksempler på, at restaurationsgæster har anvendt op til 100 kr. på ganske kort tid uden at få noget som helst til gengæld fra „den enarmede tyv“, som apparatet også meget karakteristisk bliver kaldt. At omsætningen må være enorm fremgår alene af den kendsgerning, at overskuddet fra en enkelt dag kan løbe op til et par hundrede kroner for en enkelt automat, et beløb, der mange steder kan betale restauratørens husleje, rengøring, gas, lys og andre faste månedlige udgifter.

FORDELING AF PENGENE

Med sådanne indtægter er det ikke så uforståeligt, at der nærmest er rift om at få opsat spilleautomater. De er endnu kun installeret på et mindretal af vore 5.000 restauranter og 5.000 alkoholfri restauranter.

Denne „rationering“ af automaternes antal har da også sine steder medført, at prisen på et værtshus, når det skal sælges, er væsentlig højere, dersom der følger en spilleautomat med i købet.

Almindeligvis befinder spilleautomaterne sig et fast sted i det lokale, de er opstillet i, men som noget nyt, er der nu også kommet transportable automater, så spillerne end ikke behøver at rejse sig for at komme af med pengene.

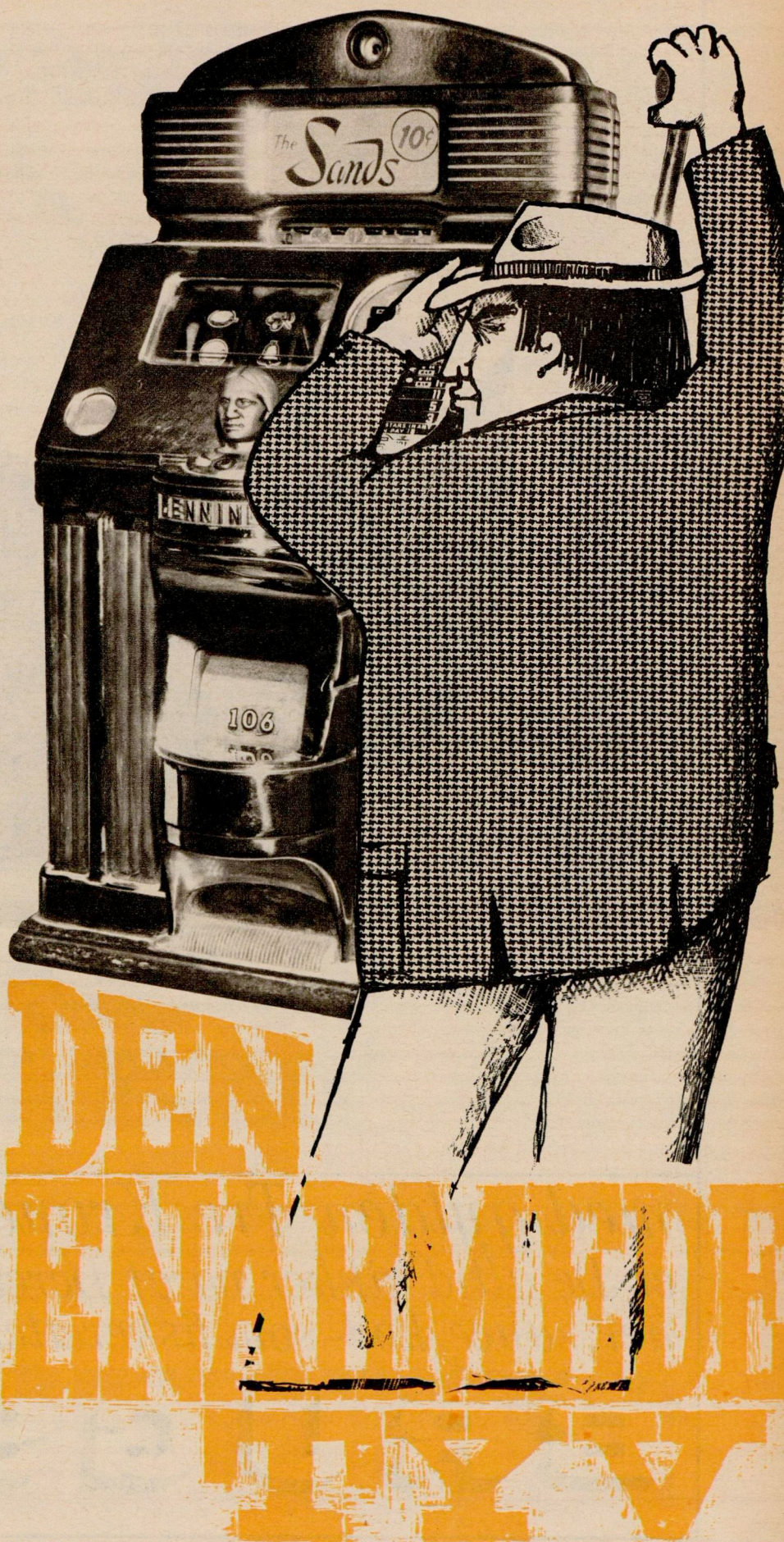
De gamle automater af jern, der er et levn fra Al Capones brutale æra, er ved at blive afløst af spraglede plasticautomater, og nogle steder er håndtaget ved at blive erstattet af et trykknapsystem, som støjer mindre end det evindelige smeld, når spilleautomatens håndtag bliver trukket i bund, men princippet er stadig det samme: gæsterne kommer af med penge. De fordeles almindeligvis på den måde, at restauratør, krojer eller kaffebarindehaver får 40 procent af overskuddet, betjeningspersonalet 10 procent, medens det selskab, der har lejet apparatet ud, tager sig af de resterende 50 procent af overskuddet.

Med den voksende interesse for spilleautomaterne er der næppe tvivl om, at deres antal vil blive øget. Det vil betyde, at andre end kommunerne og for Dyrehavsbakkens vedkommende Statens Skovdirektorat, vil få interesse for apparaterne som afgiftsobjekt.

Med den meget fintmærkende automatik, man efterhånden kan fremstille, skulle det ikke være vanskeligt at lade f. eks. hver fjerde 25 øre, der triller ind i apparatet gå ned i en særlig afgiftsboks til statskassen i stedet for at gå ned i den overskudskasse, ejer og lejer nu deler.

Det skulle give et pænt beløb i afgifter, som spillerne næppe ville indvende noget imod. For en gangs skyld ville der blive tale om en skat, som „forbrugere“ ikke ville mærke sig. Den ville kunne indgå sideordnet med afgift af spil med væddeløb, som i dette finansår ventes at ville indbringe 18 mill. kr., afgift af gevinster ved lotterispil, som vil indbringe en halv snes mill. kr. og afgift ved tipning på ialt 26 mill. kr.

L.L.

*med gylden Tre Kroner margarine
er De altid sikker på at Deres bagværk, grati-
ner, sauce, kød- som fiskeretter bliver en succes.*

BRUGSEN